Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

4 päivänä lokakuuta 2024*

Muutoksenhaku – Ulkoinen toiminta – Kansainväliset sopimukset – Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Marokon kuningaskunnan välisestä assosioinnista tehty Euro–Välimeri-sopimus – Kyseisen sopimuksen pöytäkirjojen N:o 1 ja N:o 4 muuttamisesta tehty sopimus – Tekemistä koskeva toimi – Väitteet, jotka koskevat kansainvälisen oikeuden rikkomisia siitä syystä, että jälkimmäistä sopimusta voidaan soveltaa Länsi-Saharan alueeseen – Kumoamiskanne – Tutkittavaksi ottaminen – Asianosaisuuskelpoisuus – Asiavaltuus – Edellytys, jonka mukaan riidanalaisen toimenpiteen on koskettava kantajaa tietyissä tapauksissa suoraan ja erikseen – Sopimusten suhteellisen vaikutuksen periaate – Itsemääräämisoikeuden periaate – Itsehallintoa vailla olevat alueet – Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan 73 artikla – Euroopan unionin neuvoston harkintavalta – Kansainvälinen tapaoikeus – Unionin oikeuden yleiset periaatteet – Itsehallintoa vailla olevan alueen kansan, jolla on itsemääräämisoikeus, suostumus kansainvälisen sopimuksen kolmantena osapuolena

Yhdistetyissä asioissa C-779/21 P ja C-799/21 P,

joissa on kyse kahdesta Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 56 artiklaan perustuvasta valituksesta, jotka on pantu vireille 14.12.2021 ja 16.12.2021,

Euroopan komissio, asiamiehinään aluksi A. Bouquet, F. Castillo de la Torre, F. Clotuche-Duvieusart ja B. Eggers, sittemmin A. Bouquet, D. Calleja Crespo, F. Clotuche-Duvieusart ja B. Eggers,

valittajana asiassa C-779/21 P,

jota tukee

Espanjan kuningaskunta, asiamiehinään L. Aguilera Ruiz ja A. Gavela Llopis,

väliintulijana muutoksenhakuasteessa,

ja jossa muina osapuolina ovat

Front populaire pour la libération de la Saguia-el-Hamra et du Rio de oro (Front Polisario), edustajanaan G. Devers, avocat,

kantajana ensimmäisessä oikeusasteessa,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

Euroopan unionin neuvosto,

vastaajana ensimmäisessä oikeusasteessa,

Ranskan tasavalta, asiamiehinään aluksi J.-L. Carré, A.-L. Desjonquères ja T. Stéhelin, sittemmin G. Bain, B. Herbaut, T. Stéhelin ja B. Travard, ja

Confédération marocaine de l'agriculture et du développement rural (Comader), edustajinaan N. Angelet, G. Forwood ja A. Hublet, avocats, sekä N. Forwood, BL,

väliintulijoina ensimmäisessä oikeusasteessa,

ja

Euroopan unionin neuvosto, asiamiehinään aluksi F. Naert ja V. Piessevaux, sittemmin F. Naert, A. Nowak-Salles ja V. Piessevaux,

valittajana asiassa C-799/21 P,

jota tukevat

Belgian kuningaskunta, asiamiehinään aluksi J.-C. Halleux, C. Pochet ja M. Van Regemorter, sittemmin C. Pochet ja M. Van Regemorter,

Espanjan kuningaskunta, asiamiehinään L. Aguilera Ruiz ja A. Gavela Llopis,

Unkari, asiamiehinään M. Z. Fehér ja K. Szíjjártó,

Portugalin tasavalta, asiamiehinään P. Barros da Costa ja A. Pimenta, ja

Slovakian tasavalta, asiamiehenään aluksi B. Ricziová, sittemmin S. Ondrášiková,

väliintulijoina muutoksenhakuasteessa,

ja jossa muina osapuolina ovat

Front populaire pour la libération de la Saguia-el-Hamra et du Rio de oro (Front Polisario), edustajanaan G. Devers, avocat,

kantajana ensimmäisessä oikeusasteessa,

Ranskan tasavalta, asiamiehinään aluksi J.-L. Carré, A.-L. Desjonquères ja T. Stéhelin, sittemmin G. Bain, B. Herbaut, T. Stéhelin ja B. Travard,

Euroopan komissio, asiamiehinään aluksi A. Bouquet, F. Castillo de la Torre, F. Clotuche-Duvieusart ja B. Eggers, sittemmin A. Bouquet, D. Calleja Crespo, F. Clotuche-Duvieusart ja B. Eggers, ja

Confédération marocaine de l'agriculture et du développement rural (Comader), edustajinaan N. Angelet, G. Forwood, A. Hublet, avocats, ja N. Forwood, BL,

väliintulijoina ensimmäisessä oikeusasteessa,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

presidentti K. Lenaerts, varapresidentti L. Bay Larsen, jaostojen puheenjohtajat A. Arabadjiev, C. Lycourgos, E. Regan, Z. Csehi ja O. Spineanu-Matei sekä tuomarit S. Rodin, I. Jarukaitis, A. Kumin, N. Jääskinen (esittelevä tuomari), M. L. Arastey Sahún ja M. Gavalec,

julkisasiamies: T. Ćapeta,

kirjaaja: hallintovirkamies C. Di Bella,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä sekä 23. ja 24.10.2023 pidetyssä istunnossa esitetyn,

kuultuaan julkisasiamiehen 21.3.2024 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Valituksillaan Euroopan komissio (asia C-779/21 P) ja Euroopan unionin neuvosto (asia C-799/21 P) vaativat unionin tuomioistuinta kumoamaan unionin yleisen tuomioistuimen 29.9.2021 antaman tuomion Front Polisario v. neuvosto (T-279/19, EU:T:2021:639; jäljempänä valituksenalainen tuomio), jolla unionin yleinen tuomioistuin kumosi Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Marokon kuningaskunnan välistä assosiointia koskevan Euro–Välimeri-sopimuksen pöytäkirjojen N:o 1 ja N:o 4 muuttamisesta Euroopan unionin ja Marokon kuningaskunnan välillä kirjeenvaihtona tehdyn sopimuksen tekemisestä 28.1.2019 annetun neuvoston päätöksen (EU) 2019/217 (EUVL 2019, L 34, s. 1; jäljempänä riidanalainen päätös).

2 Neuvosto vaatii asiassa C-799/21 P myös toissijaisesti, että riidanalaisen päätöksen vaikutukset pidetään voimassa 12 kuukauden ajan annettavan tuomion julistamispäivästä lukien.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Kansainvälinen oikeus

Yhdistyneiden kansakuntien peruskirja

3 San Franciscossa 26.6.1945 allekirjoitetun Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan (jäljempänä Yhdistyneiden kansakuntien peruskirja) 1 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Yhdistyneiden kansakuntien päämäärät ovat:

– –

2. kehittää kansakuntien välillä ystävällisiä suhteita, jotka perustuvat kansojen yhtäläisten oikeuksien ja niiden itsemääräämisoikeuden periaatteen kunnioittamiseen, sekä ryhtyä muihin tarkoituksenmukaisiin toimenpiteisiin maailmanrauhan lujittamiseksi;

– –”

4 Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan XI luku, jonka otsikko on ”Itsehallintoa vailla olevia alueita koskeva julistus”, sisältää peruskirjan 73 artiklan, jossa määrätään seuraavaa:

”Yhdistyneiden kansakuntien jäsenet, jotka ovat vastuussa tai ottavat vastuun sellaisten alueiden hallinnosta, joiden väestö ei vielä ole saavuttanut täydellistä itsehallintoa, tunnustavat sen periaatteen, että näiden alueiden asukkaiden edut ovat ensisijaiset, omaksuvat pyhänä luottamustehtävänään velvollisuuden edistää kaikin mahdollisin tavoin tämän peruskirjan luoman kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden järjestelmän puitteissa näiden alueiden asukkaiden hyvinvointia – –

– –”

Wienin yleissopimus

5 Wienissä 23.5.1969 tehdyn valtiosopimusoikeutta koskevan Wienin yleissopimuksen (Yhdistyneiden kansakuntien sopimussarja, nide 1155, s. 331; jäljempänä Wienin yleissopimus) johdanto-osan viimeisen perustelukappaleen mukaan yleissopimuksen osapuolet ”vahvista[vat], että kansainvälisen tapaoikeuden säännöt ovat edelleen voimassa niiden kysymysten osalta, joita tämän yleissopimuksen määräykset eivät sääntele”.

6 Yleissopimuksen 3 artiklassa, jonka otsikko on ”Tämän yleissopimuksen soveltamisalan ulkopuolella olevat kansainväliset sopimukset”, määrätään seuraavaa:

”Se, että tämä yleissopimus ei koske niitä kansainvälisiä sopimuksia, jotka on tehty valtioiden ja muiden kansainvälisen oikeuden subjektien välillä, tai jotka on tehty pelkästään tällaisten muiden subjektien välillä, taikka kansainvälisiä sopimuksia, jotka eivät ole kirjallisessa muodossa, ei vaikuta:

– –

b) siihen, kuinka niihin sovelletaan sellaisia tämän yleissopimuksen sääntöjä, joiden alaisia ne kansainvälisen oikeuden nojalla tästä yleissopimuksesta riippumatta saattavat olla; – –

– –”

7 Wienin yleissopimuksen 29 artiklassa, jonka otsikko on ”Valtiosopimusten alueellinen soveltaminen”, määrätään seuraavaa:

”Jollei muuta tarkoitusta ilmene valtiosopimuksesta tai muuta ole osoitettu, valtiosopimus on jokaista osapuolta sitova sen koko alueen osalta.”

8 Yleissopimuksen 34 artikla, jonka otsikko on ”Kolmansia valtioita koskeva yleinen sääntö”, kuuluu seuraavasti:

”Valtiosopimus ei luo velvoituksia eikä oikeuksia kolmannelle valtiolle sen suostumuksetta.”

9 Wienin yleissopimuksen 35 artiklassa, jonka otsikko on ”Kolmansille valtioille velvoituksia asettavat valtiosopimukset”, määrätään seuraavaa:

”Valtiosopimuksen määräyksestä johtuu kolmannelle valtiolle velvoitus, mikäli valtiosopimuksen osapuolten tarkoituksena on tällä määräyksellä perustaa sanottu velvoitus, ja kolmas valtio nimenomaan kirjallisesti hyväksyy sen.”

10 Kyseisen yleissopimuksen 36 artiklassa, jonka otsikko on ”Kolmansille valtioille oikeuksia luovat valtiosopimukset”, määrätään seuraavaa:

”1. Valtiosopimuksen määräyksestä syntyy kolmannelle valtiolle oikeus, mikäli osapuolten tarkoituksena on tällä määräyksellä myöntää tämä oikeus joko kolmannelle valtiolle tai valtioryhmälle, johon se kuuluu, taikka kaikille valtioille, ja kolmas valtio suostuu tähän. Sen suostumus oletetaan annetuksi, mikäli muuta ei ole ilmaistu, eikä valtiosopimus toisin määrää.

2. Kun valtio käyttää 1 kappaleen mukaista oikeutta, sen tulee noudattaa niitä käyttöä koskevia ehtoja, jotka valtiosopimuksessa on määrätty tai jotka on vahvistettu valtiosopimuksen mukaisesti.”

Assosiaatiosopimus

11 Brysselissä 26.2.1996 allekirjoitettu Euro–Välimeri-sopimus Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Marokon kuningaskunnan välisestä assosioinnista (EYVL 2000, L 70, s. 2; jäljempänä assosiaatiosopimus) tuli voimaan 1.3.2000.

12 Assosiaatiosopimuksen 1 artiklan 1 ja 2 kohdassa määrätään seuraavaa:

”1. Perustetaan [Euroopan yhteisön ja Euroopan hiili- ja teräsyhteisön] ja [niid]en jäsenvaltioiden ja Marokon välinen liitto.

2. Tämän sopimuksen tavoitteena on:

– luoda asianmukaiset puitteet osapuolten väliselle poliittiselle vuoropuhelulle sellaisten suhteiden vahvistamiseksi kaikilla alueilla, joiden ne katsovat kuuluvan tällaiseen vuoropuheluun,

– vahvistaa tavaroiden, palvelujen ja pääomien kaupan asteittaisen vapauttamisen edellytykset,

– kehittää kaupankäyntiä ja varmistaa tasapainoisten taloudellisten ja yhteiskunnallisten suhteiden nopea kehitys osapuolten välillä vuoropuhelun ja yhteistyön avulla, erityisesti Marokon ja Marokon kansan kehityksen ja vaurauden edistämiseksi,

– edistää Maghreb-maiden yhdentymistä suosimalla Marokon ja alueen maiden välistä kaupankäyntiä ja yhteistyötä,

– edistää yhteistyötä taloudellisella ja sosiaalisella sekä kulttuurin ja rahoituksen alalla.”

13 Assosiaatiosopimuksen 16 artiklassa määrätään seuraavaa:

”[Euroopan yhteisö ja Euroopan hiili- ja teräsyhteisö] ja Marokko vapauttavat asteittain kasvavassa määrin maataloustuotteiden ja kalastustuotteiden keskinäisen kaupankäyntinsä.”

14 Assosiaatiosopimuksen 94 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Tätä sopimusta sovelletaan alueisiin, joihin sovelletaan Euroopan yhteisön ja Euroopan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimuksia näissä perustamissopimuksissa määrätyin edellytyksin, sekä Marokon kuningaskunnan alueeseen.”

Asian tausta

15 Asian tausta, sellaisena kuin se on esitetty etenkin valituksenalaisen tuomion 1–53 kohdassa, voidaan tämän oikeudenkäynnin kannalta tiivistää seuraavasti.

Kansainvälinen konteksti

16 Länsi-Sahara on Afrikan mantereen luoteisosassa sijaitseva alue, josta tuli Espanjan kuningaskunnan siirtomaa 1800-luvun lopulla ennen kuin siitä tuli Espanjan maakunta. Yhdistyneet kansakunnat merkitsi sen vuonna 1963 ”alustavaan luetteloon alueista, joihin sovelletaan itsenäisyyden myöntämistä siirtomaille ja siirtomaakansoille koskevaa julistusta [(Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokouksen päätöslauselma 1514 (XV))]” Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan 73 artiklassa tarkoitettuna itsehallintoa vailla olevana alueena, jota Espanjan kuningaskunta hallinnoi. Länsi-Sahara on vielä nykyäänkin itsehallintoa vailla olevien alueiden luettelossa, jonka Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteeri on vahvistanut kyseisen peruskirjan 73 artiklan e alakohdan nojalla toimitettujen tietojen perusteella.

17 Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokous hyväksyi 20.12.1966 1500. täysistunnossaan päätöslauselman 2229 (XXI) Ifnin ja Espanjan Saharan kysymyksestä; tässä päätöslauselmassa se ”vahvistaa – – Espanjan Saharan kans[an] erottamattoman oikeuden itsemääräämiseen [Yhdistyneiden kansakuntien] yleiskokouksen päätöslauselman 1514 (XV) mukaisesti” ja kehottaa Espanjan kuningaskuntaa hallintovallan käyttäjänä ”päättämään viipymättä – – Yhdistyneiden kansakuntien johdolla toteutettavan kansanäänestyksen järjestämistä koskevista menettelytavoista, jotta alueen alkuperäisväestö voisi käyttää vapaasti itsemääräämisoikeuttaan”.

18 Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokous hyväksyi 24.10.1970 1883. täysistunnossaan päätöslauselman 2625 (XXV), jolla se hyväksyi ”Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan mukaisista valtioiden välisiä ystävällisiä suhteita ja yhteistyötä koskevista kansainvälisen oikeuden periaatteista annetun julistuksen”, jonka teksti on kyseisen päätöslauselman liitteenä. Tässä julistuksessa ”vahvistetaan juhlallisesti” erityisesti ”kansojen yhtäläisiä oikeuksia ja itsemääräämisoikeutta koskeva periaate”.

19 Saguia-el-Hamran ja Río de oron vapautuksen kansallinen rintama (Front Polisario) on Länsi-Saharassa 10.5.1973 perustettu järjestö. Front Polisarion sääntöjen 1 artiklan mukaan Front Polisario on ”kansallinen vapautusliike”, jonka jäsenet ”taistelevat Länsi-Saharan kansan täyden itsenäisyyden puolesta ja Länsi-Saharan kansan suvereniteetin takaisin saamiseksi koko Saharan demokraattisen arabitasavallan alueella”.

20 Espanjan kuningaskunta osoitti 20.8.1974 Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerille kirjeen, jossa ilmoitettiin sen päätöksestä järjestää Yhdistyneiden kansakuntien johdolla kansanäänestys, jotta Länsi-Saharan kansa voisi käyttää itsemääräämisoikeuttaan.

21 Kansainvälinen tuomioistuin antoi Yhdistyneiden kansakuntien pääasiallisena lainkäyttöelimenä Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokouksen kehotuksesta tämän Länsi-Saharan dekolonisaatioon liittyvien tehtävien yhteydessä 16.10.1975 neuvoa-antavan lausunnon ”Länsi-Sahara” (kansainvälisen tuomioistuimen oikeustapauskokoelma 1975, s. 12; jäljempänä Länsi-Saharaa koskeva neuvoa-antava lausunto). Kansainvälinen tuomioistuin totesi kyseisen lausunnon 162 kohdassa seuraavaa:

”Kansainvälisen tuomioistuimen tietoon saatetut seikat ja tiedot osoittavat, että Espanjan siirtomaavallan aikana Marokon sulttaanin ja tiettyjen Länsi-Saharan alueella elävien heimojen välillä oli uskollisuuteen perustuvia oikeussuhteita. Ne osoittavat myös, että oli olemassa oikeuksia, mukaan lukien tietyt maahan liittyvät oikeudet, jotka muodostivat oikeussuhteita Mauritanian alueen, siten kuin kansainvälinen tuomioistuin sen ymmärtää, ja Länsi-Saharan alueen välillä. Kansainvälinen tuomioistuin sitä vastoin katsoo, että sen tietoon saatetut seikat ja tiedot eivät osoita minkäänlaista yhtäältä Länsi-Saharan alueen ja toisaalta Marokon kuningaskunnan tai Mauritanian alueen välistä alueelliseen suvereniteettiin liittyvää yhteyttä. Kansainvälinen tuomioistuin ei näin ollen ole todennut sellaisia oikeudellisia suhteita, jotka vaikuttaisivat [Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokouksen] päätöslauselman 1514 (XV) soveltamiseen Länsi-Saharan dekolonisaatioon ja erityisesti itsemääräämisoikeusperiaatteen soveltamiseen siten, että alueen väestöryhmät ilmaisevat vapaasti todellisen tahtonsa. – –”

22 Kansainvälinen tuomioistuin totesi Länsi-Saharaa koskevan neuvoa-antavan lausunnon 163 kohdassa erityisesti seuraavaa:

”[Kansainvälisen tuomioistuimen näkemys] ensimmäisestä kysymyksestä – – on, että Länsi-Sahara (Río de Oro ja Sakiet el Hamra) ei ollut ei-kenenkään-maata (terra nullius), kun siitä tuli Espanjan siirtomaa; – – [ja sen näkemys] toisesta kysymyksestä – – on, että – – alueella oli Marokon kuningaskunnan kanssa oikeudellisia suhteita, joiden ominaispiirteet on mainittu tämän lausunnon 162 kohdassa [ja] että alueella oli Mauritanian alueen kanssa oikeudellisia suhteita, joiden ominaispiirteet on mainittu tämän lausunnon 162 kohdassa.”

23 Samana päivänä, kun Länsi-Saharaa koskeva neuvoa-antava lausunto julkaistiin, Marokon kuningas piti puheen, jossa hän katsoi ”koko maailman tunnustaneen, että [Länsi-]Sahara kuuluu” Marokon kuningaskunnalle ja että hänen ”tehtävänään on ottaa kyseinen alue takaisin haltuunsa rauhanomaisesti”, ja kehotti järjestämään tässä tarkoituksessa marssin.

24 Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvosto hyväksyi 6.11.1975 1854. kokouksessaan Länsi-Saharaa koskevan päätöslauselman 380 (1975), jossa se ”pitää valitettavana [ilmoitetun] marssin järjestämistä” ja ”kehottaa [Marokon kuningaskuntaa] vetämään kaikki [kyseiseen] marssiin osallistuneet henkilöt välittömästi Länsi-Saharasta”.

25 Espanjan kuningaskunta ilmoitti 26.2.1976 Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerille, että se vetäytyy kyseisestä päivästä lukien Länsi-Saharasta eikä ole enää kansainvälisesti vastuussa tämän alueen hallinnosta.

26 Tällä välin kyseisellä alueella oli syttynyt aseellinen konflikti Marokon kuningaskunnan, Mauritanian islamilaisen tasavallan ja Front Polisarion välillä. Tässä tilanteessa osa Länsi-Saharan väestöstä, joka oli suurelta osin länsisaharalaista, pakeni tältä alueelta ja asettui asumaan Algerian alueella lähellä Länsi-Saharan rajaa sijaitseville pakolaisleireille.

27 Espanjan kuningaskunnan Länsi-Saharasta vetäytymistä seuraavana päivänä Front Polisario ilmoitti Saharan demokraattisen arabitasavallan (SADR) perustamisesta. Euroopan unioni ja sen jäsenvaltiot eivät ole tähän päivään mennessä tunnustaneet SADR:ää.

28 Marokon kuningaskunta teki 14.4.1976 Mauritanian islamilaisen tasavallan kanssa sopimuksen Länsi-Saharan alueen jakamisesta ja liitti alueeseensa sille kyseisen sopimuksen mukaan kuuluvan osan Länsi-Saharan alueesta. Mauritanian islamilainen tasavalta teki 10.8.1979 Front Polisarion kanssa rauhansopimuksen, jonka nojalla se luopui kaikista aluevaatimuksistaan Länsi-Saharassa. Tämän rauhansopimuksen tekemisen jälkeen Marokon kuningaskunta otti hallintaansa alueen, jolta Mauritanian joukot olivat vetäytyneet.

29 Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokous hyväksyi 21.11.1979 75. täysistunnossaan Länsi-Saharan kysymystä koskevan päätöslauselman 34/37, jossa se ”vahvistaa Länsi-Saharan kansan erottamattoman oikeuden itsemääräämiseen ja itsenäisyyteen [Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan] – – ja päätöslauselman[sa] 1514 (XV) tavoitteiden mukaisesti”, ”pitää erittäin valitettavana tilanteen muuttumista huonommaksi sen seurauksena, että Marokko jatkaa Länsi-Saharan miehittämistä”, ”kehottaa myös Marokkoa välittömästi sitoutumaan rauhanprosessiin ja lopettamaan Länsi-Saharan alueen miehittämisen” ja ”suosittaa tässä tarkoituksessa, että [Front Polisario], joka edustaa Länsi-Saharan kansaa, osallistuu täysimääräisesti oikeudenmukaisen, kestävän ja lopullisen poliittisen ratkaisun löytämiseen Länsi-Saharan kysymykseen Yhdistyneiden kansakuntien päätöslauselmien ja julistusten mukaisesti”. Tämän päätöslauselman jälkeen Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokous hyväksyi 11.11.1980 pidetyssä 56. täysistunnossaan päätöslauselman 35/19. Kyseisen päätöslauselman 10 kohdassa Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokous ”kehottaa – – Marokkoa ja [Front Polisariota], joka edustaa Länsi-Saharan kansaa, aloittamaan välittömästi suorat neuvottelut lopullisen sovinnon tekemiseksi Länsi-Saharan kysymyksessä”.

30 Konflikti Marokon kuningaskunnan ja Front Polisarion välillä jatkui siihen saakka, kunnes molemmat osapuolet hyväksyivät lähtökohtaisesti 30.8.1988 pääosin muun muassa Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin esittämät sovintoehdotukset, jotka koskivat erityisesti aselevon julistamista sekä kansanäänestyksen järjestämistä itsemääräämisoikeudesta Yhdistyneiden kansakuntien valvonnassa. Koska poliittista ratkaisua ei löydetty, vihollisuudet kuitenkin jatkuivat vuonna 2020.

31 Muun muassa tulitauon toteutumisen valvomiseksi ja kyseisen kansanäänestyksen järjestämisessä auttamiseksi Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvosto perusti vuoden 1991 huhtikuussa Yhdistyneiden kansakuntien Länsi-Saharan kansanäänestystä valvomaan asetetut rauhanturvajoukot (Minurso), joiden mandaatti uusitaan joka vuosi, ja se on edelleen olemassa. Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselmissa on vahvistettu säännöllisesti, että poliittisella ratkaisulla on mahdollistettava ”Länsi-Saharan väestön itsemääräämisoikeus järjestelyillä, jotka soveltuvat yhteen Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan periaatteiden ja päämäärien kanssa” (ks. viimeksi 30.10.2023 annetun Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselman 2703 (2023) 4 kohta).

32 Tätä kansanäänestystä ei ole vielä tähän mennessä pidetty, ja Marokon kuningaskunta hallitsee suurinta osaa Länsi-Saharan alueesta, jonka erottaa Front Polisarion hallinnoimasta muusta alueesta Marokon armeijan rakentama ja valvoma hiekkamuuri.

Assosiaatiosopimus, vapautussopimus ja niiden oikeudelliset seuraukset

33 Assosiaatiosopimus tuli voimaan 1.3.2000, minkä jälkeen sen osalta on tehty useita pöytäkirjoja, joita on myös muutettu. Brysselissä allekirjoitettiin siis 13.12.2010 sopimus Euroopan unionin ja Marokon kuningaskunnan välisen maataloustuotteita, jalostettuja maataloustuotteita sekä kaloja ja kalastustuotteita koskevia vastavuoroisia vapauttamistoimenpiteitä ja Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Marokon kuningaskunnan välisestä assosioinnista tehdyn Euro–Välimeri-sopimuksen pöytäkirjojen N:o 1, N:o 2 ja N:o 3 sekä niiden liitteiden korvaamista ja mainitun assosiaatiosopimuksen muuttamista koskevan sopimuksen tekemisestä kirjeenvaihtona (EUVL 2012, L 241, s. 4; jäljempänä vapautussopimus). Kyseinen sopimus hyväksyttiin unionin puolesta 8.3.2012 annetulla neuvoston päätöksellä 2012/497/EU (EUVL 2012, L 241, s. 2).

34 Front Polisario nosti 19.11.2012 unionin yleisessä tuomioistuimessa kanteen kyseisen päätöksen kumoamiseksi ja väitti muun muassa, että neuvosto on rikkonut useita kansainvälisen oikeuden mukaisia velvoitteitaan, koska se on hyväksynyt mainitulla päätöksellä vapautussopimuksen soveltamisen Länsi-Saharan alueeseen. Unionin yleinen tuomioistuin kumosi 10.12.2015 antamallaan tuomiolla Front Polisario v. neuvosto (T-512/12, EU:T:2015:953) päätöksen 2012/497 siltä osin kuin siinä hyväksytään vapautussopimuksen soveltaminen Länsi-Saharaan sillä perusteella, että neuvosto oli laiminlyönyt velvollisuutensa tutkia ennen kyseisen päätöksen antamista kaikki asiaan liittyvät seikat, kun se ei ollut varmistanut, ettei Länsi-Saharan alueelta peräisin olevia tuotteita, jotka viedään unioniin, hyödynnetä kyseisen alueen väestön vahingoksi ja ettei tuotteiden hyödyntämisellä loukata asianomaisten henkilöiden perusoikeuksia.

35 Unionin tuomioistuin, johon neuvosto teki valituksen 19.2.2016, kumosi 10.12.2015 annetun tuomion Front Polisario v. neuvosto (T-512/12, EU:T:2015:953) 21.12.2016 antamallaan tuomiolla neuvosto v. Front Polisario (C-104/16 P, EU:C:2016:973) ja jätti tutkimatta Front Polisarion unionin yleisessä tuomioistuimessa nostaman kanteen. Unionin tuomioistuin hyväksyi tältä osin toisen valitusperusteen, jonka mukaan unionin yleinen tuomioistuin oli tehnyt oikeudellisen virheen Front Polisarion asiavaltuutta arvioidessaan, ja erityisesti väitteen, jonka mukaan unionin yleinen tuomioistuin oli katsonut virheellisesti, että vapautussopimusta sovelletaan Länsi-Saharaan. Unionin tuomioistuin katsoi etenkin, että unionin ja Marokon kuningaskunnan välisissä suhteissa sovellettavan itsemääräämisoikeuden periaatteen ja Länsi-Saharan, joka on Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan 73 artiklassa tarkoitettu itsehallintoa vailla oleva alue, kansalla sen perusteella olevan itsemääräämisoikeuden mukaisesti kyseisellä alueella on oma ja erillinen asema suhteessa jokaiseen valtioon, mukaan lukien Marokon kuningaskunta. Unionin tuomioistuin päätteli tämän perusteella, että assosiaatiosopimuksen 94 artiklassa käytettyä ilmaisua ”Marokon kuningaskunnan alue” ei voida tulkita niin, että Länsi-Sahara kuuluu tämän sopimuksen alueelliseen soveltamisalaan.

36 Tämän päätelmän tekemiseksi unionin tuomioistuin nojautui 21.12.2016 antamassaan tuomiossa neuvosto v. Front Polisario (C-104/16 P, EU:C:2016:973) myös siihen, että Länsi-Saharan kansaa on pidettävä ”kolmantena osapuolena” sopimusten suhteellisen vaikutuksen periaatteessa tarkoitetulla tavalla. Jotta assosiaatiosopimuksen täytäntöönpano voi vaikuttaa kolmanteen osapuoleen siinä tapauksessa, että Länsi-Saharan alue sisällytetään assosiaatiosopimuksen soveltamisalaan, siihen on saatava kolmannen osapuolen suostumus, ilman että on tarpeen

määrittää, onko tällaisesta täytäntöönpanosta haittaa tai päinvastoin etua tälle osapuolelle. Unionin tuomioistuin huomautti kuitenkin, ettei 10.12.2015 annetusta tuomiosta Front Polisario v. neuvosto (T-512/12, EU:T:2015:953) ilmennyt, että Länsi-Saharan väestö olisi antanut tällaisen suostumuksen assosiaatiosopimuksen osalta.

Riidanalainen sopimus ja riidanalainen päätös

37 Sen jälkeen, kun tuomio neuvosto v. Front Polisario (C-104/16 P, EU:C:2016:973) oli annettu 21.12.2016, neuvosto antoi 29.5.2017 antamallaan päätöksellä komissiolle luvan aloittaa unionin puolesta neuvottelut Marokon kuningaskunnan kanssa sellaisen kansainvälisen sopimuksen tekemiseksi, jolla muutetaan assosiaatiosopimuksen pöytäkirjaa N:o 1 järjestelyistä, joita sovelletaan Marokon kuningaskunnasta peräisin olevien maataloustuotteiden, jalostettujen maataloustuotteiden sekä kalojen ja kalastustuotteiden tuonnissa Euroopan unioniin, ja pöytäkirjaa N:o 4 käsitteen ”peräisin olevat tuotteet” (alkuperätuotteet) määrittelystä ja hallinnollisen yhteistyön menetelmistä. Kun neuvosto antoi komissiolle luvan aloittaa neuvottelut, se pyysi komissiota yhtäältä huolehtimaan siitä, että väestöryhmät, joita suunniteltu kansainvälinen sopimus koskee, saadaan asianmukaisesti osallistumaan, ja toisaalta arvioimaan kyseisen sopimuksen mahdollisia seurauksia Länsi-Saharan kestävälle kehitykselle ja etenkin sopimuksesta paikallisväestölle mahdollisesti koituvia etuja sekä luonnonvarojen hyödyntämisen vaikutusta kyseisiin alueisiin.

38 Sen jälkeen, kun komissio oli selostanut toimittamiaan kuulemisia ja tekemäänsä arviota 11.6.2018 päivätyssä kertomuksessaan hyödyistä, joita Länsi-Saharan väestölle koituu tullietuuksien ulottamisesta koskemaan Länsi-Saharasta peräisin olevia tuotteita, ja Länsi-Saharan väestön kuulemisesta tässä asiassa, Brysselissä allekirjoitettiin 25.10.2018 Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Marokon kuningaskunnan välistä assosiointia koskevan Euro–Välimeri-sopimuksen pöytäkirjojen N:o 1 ja N:o 4 muuttamisesta Euroopan unionin ja Marokon kuningaskunnan välillä kirjeenvaihtona tehty sopimus (EUVL 2019, L 34, s. 4; jäljempänä riidanalainen sopimus).

39 Kummankin riidanalaisen sopimuksen perustana olevan kirjeenvaihdon kirjeen kolmannesta yhdeksänteen kohdassa määrätään seuraavaa:

”Tämän sopimuksen tekemisellä ei rajoiteta [unionin] kantaa Länsi-Saharan asemaan eikä Marokon kuningaskunnan kantaa mainittuun alueeseen.

Molemmat osapuolet vahvistavat tukensa Yhdistyneiden kansakuntien prosessille ja tukevat [Yhdistyneiden kansakuntien] pääsihteerin pyrkimyksiä päästä lopulliseen poliittiseen ratkaisuun Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan periaatteiden ja tavoitteiden mukaisesti ja [Yhdistyneiden kansakuntien] turvallisuusneuvoston päätöslauselmien pohjalta.

[Unioni] ja Marokon kuningaskunta ovat sopineet lisäävänsä – – pöytäkirjan N:o 4 loppuun seuraavan yhteisen julistuksen:

’Yhteinen julistus [assosiaatiosopimuksen] pöytäkirjojen N:o 1 ja N:o 4 soveltamisesta

1. Länsi-Saharasta peräisin oleville tuotteille, joita Marokon kuningaskunnan tulliviranomaiset valvovat, myönnetään samat kauppaetuudet kuin ne, jotka [unioni] myöntää assosiaatiosopimuksen soveltamisalaan kuuluville tuotteille.

2. Pöytäkirjaa N:o 4 sovelletaan soveltuvin osin määriteltäessä 1 kohdassa tarkoitettujen tuotteiden alkuperäasemaa, alkuperäselvitys mukaan luettuna.

3. [Unionin] jäsenvaltioiden tulliviranomaiset ja Marokon kuningaskunnan tulliviranomaiset vastaavat pöytäkirjan N:o 4 soveltamisesta näihin tuotteisiin.’

[Unioni] ja Marokon kuningaskunta toistavat sitoutuneensa soveltamaan pöytäkirjoja perusvapauksien ja ihmisoikeuksien kunnioittamista koskevien assosiaatiosopimuksen määräysten mukaisesti.

Yhteisen julistuksen sisällyttämisen perustana on [unionin] ja Marokon kuningaskunnan pitkään jatkunut etuoikeutettu kumppanuus, sellaisena kuin se on erityisesti vahvistettu Marokolle myönnetyllä pitkälle edistyneen maan asemalla, sekä osapuolten yhteinen tavoite syventää ja laajentaa kumppanuuttaan.

Tämän kumppanuuden hengessä ja jotta sopimuspuolet voivat arvioida, miten tämä sopimus vaikuttaa etenkin kestävään kehitykseen erityisesti asianomaiselle väestölle koituvien etujen ja asianomaisten alueiden luonnonvarojen hyödyntämisen osalta, [unioni] ja Marokon kuningaskunta ovat sopineet vaihtavansa keskenään tietoja assosiaatiokomiteassa vähintään kerran vuodessa.

Tämän arvioinnin yksityiskohtaiset säännöt määritetään myöhemmin, jotta assosiaatiokomitea voi hyväksyä ne viimeistään kahden kuukauden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulosta.”

40 Neuvosto antoi 28.1.2019 riidanalaisen päätöksen.

41 Riidanalaisen päätöksen johdanto-osan kolmannesta kymmenenteen perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(3) Unioni ei rajoita ennakolta Länsi-Saharan lopullista asemaa koskevan Yhdistyneiden kansakuntien johtaman poliittisen prosessin lopputulosta, ja se on johdonmukaisesti toistanut sitoutumisensa Länsi-Saharaa, jonka Yhdistyneet kansakunnat on tällä hetkellä luokitellut itsehallintoa vailla olevaksi alueeksi ja jota Marokon kuningaskunta tätä nykyä suurelta osin hallinnoi, koskevan konfliktin ratkaisemiseen. – –

(4) Assosiaatiosopimuksen voimaantulon jälkeen sellaisten Länsi-Saharasta tulevien tuotteiden tuonnissa unioniin, joille on annettu todistus marokkolaisesta alkuperästä, on myönnetty mainitun sopimuksen asianomaisten määräysten mukaiset tullietuudet.

(5) – – unionin tuomioistuin on kuitenkin täsmentänyt [21.12.2016 antamassaan tuomiossa neuvosto v. Front Polisario (C-104/16 P, EU:C:2016:973)], että assosiaatiosopimuksen soveltamisala kattaa ainoastaan Marokon kuningaskunnan alueen eikä Länsi-Saharan itsehallintoa vailla olevaa aluetta.

(6) On tärkeää varmistaa, etteivät vuosien mittaan syntyneet kauppavirrat häiriintyisi, ja antaa samalla asianmukaiset takeet kansainvälisen oikeuden, mukaan luettuna ihmisoikeudet, suojaamisesta ja kestävästä kehityksestä näillä alueilla. Neuvosto valtuutti komission 29 päivänä toukokuuta 2017 aloittamaan neuvottelut Marokon kuningaskunnan kanssa, jotta voidaan luoda unionin tuomioistuimen [21.12.2016 antaman tuomion neuvosto v. Front Polisario (C-104/16 P, EU:C:2016:973)] mukaisesti oikeusperusta

assosiaatiosopimuksessa määrättyjen tullietuuksien myöntämiseksi Länsi-Saharasta peräisin oleville tuotteille. [Unionin] ja Marokon kuningaskunnan välinen sopimus on ainoa keino varmistaa, että Länsi-Saharasta peräisin olevien tuotteiden tuontiin sovelletaan etuuskohtelua alkuperän perusteella, kun otetaan huomioon, että Marokon viranomaiset ovat ainoat viranomaiset, jotka voivat varmistaa tällaisten etuuksien myöntämistä varten tarvittavien sääntöjen noudattamisen.

(7) Komissio on arvioinut tällaisen sopimuksen mahdollisia vaikutuksia kestävän kehityksen kannalta, erityisesti Länsi-Saharan tuotteille myönnettävistä tullietuuksista koituvia etuja ja haittoja asianomaisille henkilöille sekä vaikutuksia luonnonvarojen hyödyntämiseen kyseisillä alueilla. – –

(8) – – Arvioinnista käy – – ilmi, että kaiken kaikkiaan edut, joita Länsi-Saharan taloudelle koituu assosiaatiosopimuksessa määrättyjen tullietuuksien myöntämisestä Länsi-Saharasta peräisin oleville tuotteille, ja erityisesti sen voimakas vipuvaikutus taloudelliseen ja sitä kautta sosiaaliseen kehitykseen ylittävät kuulemisessa esiin tuodut haitat, kuten luonnonvarojen – – laaja käyttö – –

(9) On arvioitu, että tullietuuksien laajentamisella kattamaan Länsi-Saharasta peräisin olevat tuotteet on näin kaiken kaikkiaan myönteinen vaikutus asianomaisille henkilöille. – –

(10) Ottaen huomioon [21.12.2016 annetussa] tuomiossa [neuvosto v. Front Polisario (C-104/16 P, EU:C:2016:973)] esitetyt suostumusta koskevat näkökohdat komissio on yhdessä Euroopan ulkosuhdehallinnon [(EUH)] kanssa ryhtynyt kaikkiin kohtuullisiin ja nykytilanteessa toteuttamiskelpoisiin toimiin asianomaisten henkilöiden mukaan ottamiseksi riittävällä tavalla heidän sopimusta koskevan suostumuksensa varmistamiseksi. On järjestetty laajoja kuulemisia, ja enemmistö kuulemisiin osallistuneista sosioekonomisista ja poliittisista toimijoista on puoltanut assosiaatiosopimuksen tullietuuksien laajentamista Länsi-Saharaan. Laajentamisen vastustajat katsoivat pääsääntöisesti, että tällainen sopimus vahvistaisi Marokon aseman Länsi-Saharan alueella. On kuitenkin todettava, ettei mikään sopimuksen sanamuodossa anna aihetta katsoa, että sillä tunnustettaisiin Marokon suvereniteetti Länsi-Saharassa. Unioni aikoo lisäksi tehostaa tukeaan Yhdistyneiden kansakuntien johdolla aloitetulle ja käytävälle prosessille kiistan ratkaisemiseksi rauhanomaisesti.”

42 Riidanalaisen päätöksen 1 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan riidanalainen sopimus hyväksytään unionin puolesta. Kyseinen sopimus tuli voimaan 19.7.2019 (EUVL 2019, L 197, s. 1).

Asian käsittelyn vaiheet unionin yleisessä tuomioistuimessa ja valituksenalainen tuomio

43 Front Polisario nosti unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamossa 27.4.2019 rekisteröidyllä kannekirjelmällä kanteen riidanalaisen päätöksen kumoamiseksi.

44 Valituksenalaisella tuomiolla unionin yleinen tuomioistuin kumosi riidanalaisen päätöksen ja totesi, että kyseisen päätöksen vaikutukset pidetään voimassa enintään Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 56 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitetun määräajan ajan, tai – jos muutosta on haettu tämän määräajan kuluessa – kunnes unionin tuomioistuin on antanut muutoksenhausta ratkaisun.

45 Ensimmäiseksi unionin yleinen tuomioistuin tutki kaksi oikeudenkäyntiväitettä, jotka neuvosto, jota Ranskan tasavalta, komissio ja Confédération marocaine de l'agriculture et du développement rural (Comader) tukevat, oli pääasiallisesti esittänyt mainitun kanteen osalta ja joista ensimmäinen perustui siihen, ettei Front Polisariolla ole asianosaiskelpoisuutta unionin tuomioistuimissa, ja toinen siihen, ettei Front Polisariolla ole asiavaltuutta nostaa kanne riidanalaisesta päätöksestä, ja hylkäsi niistä ensimmäisen valituksenalaisen tuomion 79–114 kohdassa ja toisen sen 133–238 kohdassa.

46 Toiseksi unionin yleinen tuomioistuin tutki hylättyään Front Polisarion vaatimustensa tueksi esittämän ensimmäisen kumoamisperusteen, joka perustui siihen, ettei neuvostolla ollut toimivaltaa antaa riidanalaista päätöstä, valituksenalaisen tuomion 251–391 kohdassa kolmannen kumoamisperusteen, joka perustui lähinnä siihen, että neuvosto oli laiminlyönyt velvollisuutensa noudattaa vaatimuksia, jotka unionin tuomioistuin on johtanut itsemääräämisoikeuden periaatteesta ja sopimusten suhteellisen vaikutuksen periaatteesta ja joita on täsmennetty 21.12.2016 annetussa tuomiossa neuvosto v. Front Polisario (C-104/16 P, EU:C:2016:973) ja 27.2.2018 annetussa tuomiossa Western Sahara Campaign UK (C-266/16, EU:C:2018:118). Unionin yleinen tuomioistuin päätteli valituksenalaisen tuomion 391 kohdassa, että kun neuvosto antoi riidanalaisen päätöksen, se ei ollut ottanut riittävällä tavalla huomioon kaikkia Länsi-Saharan tilanteeseen liittyviä merkityksellisiä seikkoja ja se oli katsonut virheellisesti, että sillä oli harkintavalta päättää, oliko syytä noudattaa unionin tuomioistuimen sopimusten suhteellisen vaikutuksen periaatteesta, yhdessä itsemääräämisoikeuden periaatteen kanssa, omaksuman tulkinnan mukaisesti vaatimusta siitä, että riidanalaisen sopimuksen soveltaminen Länsi-Saharaan edellyttää kyseisen alueen kansan suostumusta, koska kyseinen kansa on sopimuksen kannalta kolmas osapuoli.

Asian käsittelyn vaiheet unionin tuomioistuimessa ja asianosaisten vaatimukset

47 Unionin tuomioistuimen presidentin 15.2.2022 tekemällä päätöksellä asiat C-779/21 P ja C-799/21 P yhdistettiin asian käsittelyn kirjallista ja suullista vaihetta sekä tuomion antamista varten.

48 Unionin tuomioistuimen presidentin 27.5.2022 tekemällä päätöksellä Espanjan kuningaskunta hyväksyttiin väliintulijaksi tukemaan komission vaatimuksia asiassa C-779/21 P.

49 Unionin tuomioistuimen presidentin 27.5.2022 tekemillä päätöksillä Espanjan kuningaskunta, Unkari, Portugalin tasavalta ja Slovakian tasavalta hyväksyttiin väliintulijoiksi tukemaan neuvoston vaatimuksia asiassa C-799/21 P.

50 Unionin tuomioistuimen presidentin 13.6.2022 tekemällä päätöksellä myös Belgian kuningaskunta hyväksyttiin väliintulijaksi tukemaan neuvoston vaatimuksia asiassa C-799/21 P. Kyseinen jäsenvaltio ei kuitenkaan ole ottanut myöhemmin osaa asian käsittelyn kirjalliseen vaiheeseen.

51 Komissio vaatii valituksessaan (asia C-779/21 P), että unionin tuomioistuin

– kumoaa valituksenalaisen tuomion

– hylkää Front Polisarion ensimmäisessä oikeusasteessa nostaman kanteen, tai jos unionin tuomioistuin katsoo, ettei asia ole ratkaisukelpoinen, palauttaa sen unionin yleiseen tuomioistuimeen ja

– velvoittaa Front Polisarion korvaamaan kaikki oikeudenkäyntikulut kummassakin oikeusasteessa valittajalle aiheutuneet oikeudenkäyntikulut mukaan lukien.

52 Neuvosto vaatii valituksessaan (asia C-799/21 P), että unionin tuomioistuin

– kumoaa valituksenalaisen tuomion

– ratkaisee lopullisesti sen valituksen kohteena olevat kysymykset ja hylkää Front Polisarion nostaman kanteen

– velvoittaa Front Polisarion korvaamaan tästä muutoksenhakumenettelystä ja asian T-279/19 käsittelystä aiheutuneet oikeudenkäyntikulut ja

– toissijaisesti pitää riidanalaisen päätöksen vaikutukset voimassa 12 kuukauden ajan tässä asiassa annettavan tuomion julistamispäivästä lukien.

53 Front Polisario vaatii, että unionin tuomioistuin

– hylkää valitukset

– velvoittaa komission korvaamaan kaikki Front Polisariolle tämän asian käsittelystä aiheutuneet oikeudenkäyntikulut ja

– velvoittaa neuvoston korvaamaan kaikki Front Polisariolle tämän asian käsittelystä ja asian käsittelystä ensimmäisessä oikeusasteessa unionin yleisessä tuomioistuimessa aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

54 Ranskan tasavalta vaatii, että unionin tuomioistuin

– kumoaa valituksenalaisen tuomion

– ratkaisee lopullisesti näiden valitusten kohteena olevat kysymykset ja hylkää Front Polisarion kanteen tai jos unionin tuomioistuin katsoo, ettei asia ole ratkaisukelpoinen, palauttaa asian unionin yleiseen tuomioistuimeen ja

– toissijaisesti neuvoston ja komission esittämistä syistä pitää riidanalaisen päätöksen vaikutukset voimassa 18 kuukauden ajan tässä asiassa annettavan tuomion julistamispäivästä lukien.

55 Comader vaatii, että unionin tuomioistuin

– kumoaa valituksenalaisen tuomion

– toteaa, että Front Polisarion kanne on jätettävä tutkimatta, tai ainakin, että se on perusteeton ja

– päättää, että Front Polisario velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

56 Espanjan kuningaskunta vaatii, että unionin tuomioistuin hyväksyy komission valituksen asiassa C-779/21 P ja neuvoston valituksen asiassa C-799/21 P. Belgian kuningaskunta, Unkari, Portugalin tasavalta ja Slovakian tasavalta vaativat, että unionin tuomioistuin hyväksyy neuvoston valituksen.

Valitusten tarkastelu

57 Komissio, joka on valittajana asiassa C-779/21 P, vetoaa valituksensa tueksi viiteen ja neuvosto, joka on valittajana asiassa C-799/21 P, neljään valitusperusteeseen. Kolme ensimmäistä asiassa C-779/21 P esitettyä valitusperustetta ja kaksi ensimmäistä asiassa C-799/21 P esitettyä valitusperustetta perustuvat oikeudellisiin virheisiin, joita unionin yleisen tuomioistuimen väitetään tehneen Front Polisarion sen käsiteltäväksi saattaman kanteen tutkittavaksi ottamisen osalta, kun taas neljäs ja viides asiassa C-779/21 P esitetty valitusperuste sekä kolmas ja neljäs asiassa C-799/21 P esitetty valitusperuste perustuvat oikeudellisiin virheisiin, joita unionin yleisen tuomioistuimen väitetään tehneen tutkiessaan kyseisen kanteen perusteltavuutta.

Asiassa C-779/21 P esitetty ensimmäinen valitusperuste ja asiassa C-799/21 P esitetty ensimmäinen valitusperuste, jotka koskevat sitä, ettei Front Polisariolla ole asianosaisuuskelpoisuutta

Asianosaisten lausumat

58 Neuvosto ja komissio moittivat ensimmäisillä valitusperusteillaan unionin yleistä tuomioistuinta siitä, että tämä teki oikeudellisen virheen katsoessaan valituksenalaisen tuomion 90–114 kohdassa, että Front Polisariolla on asianosaiskelpoisuus unionin tuomioistuimissa.

59 Kumpikin toimielin sekä Ranskan tasavalta ja Comader väittävät etenkin, ettei Front Polisario ole oikeuskelpoinen kansainvälisen oikeuden eikä unionin oikeuden mukaan. Ne riitauttavat lisäksi mahdollisuuden vedota tehokkaan oikeussuojan periaatteeseen, jotta Front Polisariolla voidaan katsoa olevan kelpoisuus nostaa kanne unionin yleisessä tuomioistuimessa Länsi-Saharan kansan itsemääräämisoikeuden puolustamiseksi, koska muutoin kaikki unionin tuomioistuimissa ”sisäisinä” tuomioistuimina nostetut kanteet olisi otettava tutkittaviksi, vaikka tällainen kanne koskisi kansainvälisen oikeuden soveltamisalaan kuuluvaa kansainvälistä riitaa, jonka on pannut vireille kansainvälisen oikeuden subjekti ja jota ei voitaisi panna vireille kansainvälisissä tuomioistuimissa. Neuvoston mukaan oikeus tehokkaaseen oikeussuojaan ei merkitse sellaista yleistä oikeutta saada asiansa käsitellyksi unionin tuomioistuimissa, jonka osalta ei oteta huomioon SEUT 263 artiklan neljännessä kohdassa mainittuja tutkittavaksi ottamisen edellytyksiä.

60 Komission mukaan on lisäksi niin, että vaikka Front Polisario osallistuu tosin ”poliittisen ratkaisun” löytämiseen Länsi-Saharan alueen lopullista asemaa koskevassa kysymyksessä, kuten valituksenalaisen tuomion 91 ja 92 kohdassa todetaan, Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokouksen päätöslauselman 34/37, johon unionin yleinen tuomioistuin viittaa ja joka mainitaan tämän tuomion 29 kohdassa, merkitystä on tarkasteltava asiayhteydessään. Tässä päätöslauselmassa suositetaan tosin, että Front Polisario, ”joka edustaa” Länsi-Saharan kansaa, osallistuu poliittisen ratkaisun löytämiseen kyseistä aluetta koskevaan konfliktiin. Päätöslauselma, joka ei ole sitova, on kuitenkin annettu ennen kuin Länsi-Saharan väestön jonkinmuotoinen paikallisedustus on alkanut hahmottua yleisten välittömien vaalien kautta.

Unioni ei ole missään vaiheessa katsonut, että Front Polisario olisi jotain muuta kuin yksi sen rauhanmenettelyn ”osapuolista”, jota Yhdistyneissä kansakunnissa käydään, ja on edelleen epävarmaa, kuinka suuri täsmälleen on se osuus Länsi-Saharan kansasta, joka nykyään katsoo Front Polisarion edustavan itseään.

61 Neuvoston mielestä unionin yleinen tuomioistuin teki oikeudellisen virheen omaksuessaan SEUT 263 artiklan neljännessä kohdassa tarkoitetusta oikeushenkilön käsitteestä sellaisen laajan tulkinnan, jossa ei oteta huomioon Front Polisarion roolin ja edustavuuden rajoja kansainvälisessä oikeudessa, ja hylätessään valituksenalaisen tuomion 103 kohdassa neuvoston tältä osin esittämät väitteet. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi sen mukaan virheellisesti, että Front Polisarion edustavuus poliittisessa riidanratkaisumenettelyssä Yhdistyneissä kansakunnissa oikeutti pitämään sitä ”oikeushenkilönä”, jotta se voi riitauttaa sellaisen sopimuksen tekemistä koskevan päätöksen pätevyyden, jolla ei olisi vaikutusta kyseisen riidan ratkaisemiseen. Front Polisarion rooli kansainvälisellä tasolla rajoittuu neuvoston mukaan sen kelpoisuuteen osallistua Länsi-Saharan kansan edustajana Yhdistyneiden kansakuntien johdolla käytyihin Länsi-Saharan lopullista asemaa koskeviin neuvotteluihin tämän tuomion 29 kohdassa mainitun Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokouksen päätöslauselman 34/37 nojalla. Se, että unionin toimielimet ovat katsoneet, että on olemassa riita, josta käydään neuvotteluja Yhdistyneiden kansakuntien puitteissa, ei merkitse millään tavalla, että unioni tai sen toimielimet katsovat, että Front Polisario on niiden keskustelukumppani, koska unioni ei ole kyseisten neuvottelujen osapuoli.

62 Front Polisario kiistää tämän argumentaation.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

63 Kuten unionin yleinen tuomioistuin muistutti pääosin valituksenalaisen tuomion 82 ja 83 kohdassa, on niin, että vaikka SEUT 263 artiklan neljännen kohdan mukaan luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö voi kyseisen artiklan ensimmäisessä ja toisessa kohdassa määrätyin edellytyksin nostaa kanteen hänelle osoitetusta toimesta tai toimesta, joka koskee häntä suoraan ja erikseen, sekä sääntelytoimesta, joka koskee häntä suoraan ja joka ei edellytä täytäntöönpanotoimenpiteitä, unionin tuomioistuin on kuitenkin jo katsonut, että yhteisöillä on asianosaiskelpoisuus unionin tuomioistuimissa riippumatta siitä, onko ne perustettu kansallisessa oikeudessa oikeushenkilöiksi.

64 Kuten unionin yleinen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 84 kohdassa, näin on muun muassa silloin, kun yhtäältä kyseinen yhteisö on riittävästi niitä henkilöitä edustava, joiden unionin oikeudesta johtuvia oikeuksia se väittää puolustavansa, ja sillä on autonomia ja vastuu, joita tarvitaan unionin oikeudessa määritellyissä oikeussuhteissa toimimiseksi, ja kun toisaalta toimielimet ovat tunnustaneet sen neuvottelukumppaniksi näitä oikeuksia koskevissa neuvotteluissa (ks. vastaavasti tuomio 8.10.1974, Union Syndicale – Service public européen ym. v. neuvosto, 175/73, EU:C:1974:95, 9–17 kohta ja tuomio 8.10.1974, Syndicat général du personnel des organismes européens v. komissio, 18/74, EU:C:1974:96, 5–13 kohta).

65 Näin on ollut myös silloin, kun – kuten unionin yleinen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 85 kohdassa – unionin toimielimet ovat kohdelleet tätä yhteisöä erillisenä subjektina, jolla on omia oikeuksia ja velvollisuuksia. On näet johdonmukaista ja oikeudenmukaista tunnustaa, että tällainen yhteisö on asianosaiskelpoinen riitauttamaan toimielinten sen osalta toteuttamat toimenpiteet, joilla rajoitetaan sen oikeuksia, tai sen osalta tehdyt päätökset, joilla on sille kielteisiä seurauksia (ks. vastaavasti tuomio 28.10.1982, Groupement des Agences de voyages

v. komissio, 135/81, EU:C:1982:371, 9–11 kohta; tuomio 18.1.2007, PKK ja KNK v. neuvosto, C-229/05 P, EU:C:2007:32, 107–112 kohta ja tuomio 15.6.2017, Al-Faqih ym. v. komissio, C-19/16 P, EU:C:2017:466, 40 kohta).

66 Unionin yleinen tuomioistuin huomautti lisäksi perustellusti valituksenalaisen tuomion 86 kohdassa, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, ettei SEUT 263 artiklan neljännessä kohdassa tarkoitettua oikeushenkilön käsitettä saa tulkita suppeasti (ks. vastaavasti tuomio 22.6.2021, Venezuela v. neuvosto (Kolmanteen valtioon kohdistuva vaikutus), C-872/19 P, EU:C:2021:507, 44 kohta).

67 Esillä olevassa tapauksessa on todettava – kuten julkisasiamies on tehnyt ratkaisuehdotuksensa 82 kohdassa –, että Front Polisario kutsuu itseään vapautusliikkeeksi, joka on perustettu taistelemaan vailla itsehallintoa olevan Länsi-Saharan alueen tietyn tyyppisen tulevan hallintomallin puolesta eli sen puolesta, että alue olisi itsenäinen nykyisin Marokon kuningaskuntaan nähden ja että alueelle perustettaisiin suvereeni Länsi-Saharan valtio. Tämä liike pyrkii siis itsenäisen valtion perustamiseen vailla itsehallintoa olevan Länsi-Saharan alueen kansan itsemääräämisoikeuden nojalla.

68 Koska tämä liike pyrkii nimenomaan perustamaan Länsi-Saharan kansan itsemääräämisoikeuteen nojautuen tämän alueen osalta valtiollisen oikeusjärjestyksen, se, että sillä katsotaan olevan asianosaiskelpoisuus unionin tuomioistuimissa, ei voi edellyttää sitä, että se on perustettu oikeushenkilön muotoon tietyn kansallisen oikeusjärjestyksen mukaisesti.

69 Front Polisario on lisäksi yksi legitiimeistä keskustelukumppaneista siinä tämän tuomion 31 kohdassa mainitussa prosessissa, jota käydään Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston johdolla Länsi-Saharan tulevaisuuden määrittämiseksi ja jossa tehdyt päätökset sitovat kaikkia jäsenvaltioita ja unionin toimielimiä, ja näin on siitä huolimatta, etteivät Yhdistyneet kansakunnat tai unioni ja sen jäsenvaltiot ole antaneet sille milloinkaan ”kansallisen vapautusliikkeen” asemaa.

70 Tästä seuraa, että Front Polisario, joka osallistuu myös erilaisiin kansainvälisiin, etenkin afrikkalaisiin, foorumeihin ja jolla on kahdenvälisiä oikeussuhteita kansainvälisellä tasolla, on riittävällä tavalla olemassa oikeudellisesti siten, että sillä voi olla asianosaiskelpoisuus unionin tuomioistuimissa.

71 Siitä kysymyksestä, voiko kyseinen yhteisö edustaa legitiimisti Länsi-Saharan kansan etuja, on todettava, että tämä kysymys koskee sen asiavaltuutta riidanalaisesta päätöksestä nostetun kumoamiskanteen yhteydessä eikä sen asianosaiskelpoisuutta unionin tuomioistuimissa.

72 Lopuksi on todettava tehottomaksi se argumentaatio, jonka mukaan Front Polisarion ei katsota olevan oikeuskelpoinen jäsenvaltioiden oikeusjärjestyksissä tai jonka mukaan minkään jäsenvaltion tuomioistuin ei ole katsonut sen olevan asianosaiskelpoinen. Kuten unionin yleinen tuomioistuin näet huomautti valituksenalaisen tuomion 83 kohdassa, on niin, että vaikka SEUT 263 artiklan neljänteen kohtaan sisältyvä käsite ”oikeushenkilö” edellyttää lähtökohtaisesti oikeuskelpoisuutta, jonka olemassaolo on tarkistettava sen kansallisen oikeuden kannalta, jonka nojalla kyseessä oleva oikeushenkilö on perustettu, kyseinen käsite ei välttämättä täysin vastaa jäsenvaltioiden eri oikeusjärjestyksien omia oikeushenkilön käsitteitä. Tältä osin on myös huomautettava unionin tuomioistuimen katsoneen, että kolmatta valtiota on valtiona, joka on

kansainvälisen oikeuden nojalla oikeussubjekti, pidettävä SEUT 263 artiklan neljännessä kohdassa tarkoitettuna ”oikeushenkilönä” (ks. vastaavasti tuomio 22.6.2021, Venezuela v. neuvosto (Kolmanteen valtioon kohdistuva vaikutus), C-872/19 P, EU:C:2021:507, 53 kohta).

73 Edellä esitetyn perusteella unionin yleinen tuomioistuin saattoi oikeudellista virhettä tekemättä päätellä, että Front Polisariolla on SEUT 263 artiklan neljännessä kohdassa tarkoitettu asianosaisuuskelpoisuus unionin tuomioistuimissa.

74 Asiassa C-779/21 P esitetty ensimmäinen valitusperuste ja asiassa C-799/21 P esitetty ensimmäinen valitusperuste on siis hylättävä perusteettomina.

Asiassa C-779/21 P esitetyt toinen ja kolmas valitusperuste ja asiassa C-799/21 P esitetty toinen valitusperuste, jotka perustuvat siihen, ettei riidanalainen päätös koske Front Polisariota suoraan ja erikseen

75 Komissio väittää asiassa C-779/21 P esittämässään toisessa ja kolmannessa valitusperusteessa ja neuvosto asiassa C-799/21 P esittämänsä toisen valitusperusteen ensimmäisessä ja toisessa osassa, että unionin yleinen tuomioistuin katsoi virheellisesti valituksenalaisen tuomion 224 kohdassa, että riidanalainen päätös koskee Front Polisariota suoraan SEUT 263 artiklan neljännessä kohdassa tarkoitetulla tavalla, ja valituksenalaisen tuomion 238 kohdassa, että kyseinen päätös koskee sitä erikseen kyseisessä määräyksessä tarkoitetulla tavalla.

Asiassa C-779/21 P esitetty toinen valitusperuste ja asiassa C-799/21 P esitetyn toisen valitusperusteen ensimmäinen osa, jotka perustuvat siihen, ettei riidanalainen päätös koske Front Polisariota suoraan

– *Asianosaisten lausumat*

76 Neuvosto ja komissio väittävät, että unionin yleinen tuomioistuin päätteli valituksenalaisen tuomion 224 kohdassa virheellisesti, että riidanalainen päätös koskee Front Polisariota suoraan.

77 Komissio väittää etenkin, että unionin yleinen tuomioistuin sovelsi väärin unionin oikeutta katsoessaan, että riidanalaisen päätöksen ja riidanalaisen sopimuksen tietyt vaikutukset täyttävät edellytykset, joiden nojalla voidaan todeta, että riidanalainen päätös koskee Front Polisariota suoraan, vaikka riidanalaisessa sopimuksessa, joka kyseisellä päätöksellä on tarkoitus hyväksyä unionin puolesta, vain alkuperäsääntöjä muuttamalla annetaan tietyille Länsi-Saharasta peräisin oleville tuotteille etuuskohteluun perustuva pääsy unioniin samalla kun siinä huolehditaan siitä, että Länsi-Saharan alueen erillinen asema tunnustetaan, ja jätetään täysin avoimeksi Yhdistyneissä kansakunnissa käydyn prosessin ratkaisu mainitun itsehallintoa vailla olevan alueen osalta. Komission mielestä siis juuri tuojat voivat tarvittaessa vedota kyseisellä sopimuksella myönnettyihin ”oikeuksiin” ja riitauttaa tulliviranomaisten tekemät päätökset kyseisen sopimuksen täytäntöönpanemiseksi jäsenvaltioiden tuomioistuimissa, jos näitä oikeuksia loukataan. Tulliasioitsijoiden pitäisi kuitenkin pääsääntöisesti olla sijoittautuneita unioniin. Kyseisessä sopimuksessa tarkoitetun kolmannen maan tuottajat voisivat tosin saada laajemman pääsyn Euroopan markkinoille, mutta tällainen hyöty merkitsisi riidanalaisen sopimuksen ”taloudellista” vaikutusta. Vaikutukset ”unionin ulkopuolella” eivät siis ole luonteeltaan oikeudellisia eikä niitä säännellä myöskään unionin oikeudessa.

78 Unionin yleisen tuomioistuimen päättelyllä, jolla toimielinten väitteet hylätään, ei todellisuudessa pyritä komission mukaan osoittamaan, että riidanalainen päätös koskee Front Polisariota suoraan, vaan sillä pyritään pikemminkin osoittamaan, että riidanalaista sopimusta sovelletaan Länsi-Saharan alueeseen ja se voi siis vaikuttaa Länsi-Saharan kansaan. Se, että Marokon tulliviranomaisten on tarkoitus osallistua riidanalaisen sopimuksen täytäntöönpanoon myöntämällä alkuperätodistuksia tai että viejien on noudatettava tiettyjä ehtoja, jotta tuojat voivat hyötyä etuusjärjestelmään perustuvista tariffeista, tai sekin, että kyseinen sopimus vaikuttaa Länsi-Saharan tuotteisiin, ei merkitse kuitenkaan millään tavalla sitä, että riidanalaisella sopimuksella on oikeusvaikutuksia kolmannella alueella.

79 Neuvosto toteaa vielä etenkin, että se valituksenalaisen tuomion 171 kohdassa esitetty päätelmä, jonka mukaan on niin, että kun otetaan huomioon kansainvälisen sopimuksen tekemistä koskevan päätöksen luonne ja sen omat oikeusvaikutukset, sitä, että riidanalaisella päätöksellä on riidanalaisen sopimuksen sisällön vuoksi välittömiä vaikutuksia Front Polisarion oikeusasemaan, ei voida suoralta kädeltä sulkea pois, perustuu oikeudellisesti virheellisiin perusteluihin.

80 Unionin yleinen tuomioistuin katsoi neuvoston mukaan valituksenalaisen tuomion 150 ja 162 kohdassa virheellisesti, että kansainvälisen sopimuksen tekemistä koskeva päätös on osa kyseistä sopimusta ja sillä on oikeusvaikutuksia muihin osapuoliin nähden, ”koska sillä unioni hyväksyy muodollisesti –– sitoumuksensa kyseisiin osapuoliin nähden”. Riidanalaisella päätöksellä ei ole oikeusvaikutuksia unionin sisäisen oikeusjärjestyksen ulkopuolella. Tällä päätöksellä unioni ilmaisee suostumuksensa unionin sisäisessä oikeusjärjestyksessä, toisin kuin unionin yleinen tuomioistuin katsoi valituksenalaisen tuomion 162 kohdassa.

81 Front Polisarion olisi neuvoston mukaan pitänyt riitauttaa unionin yleisessä tuomioistuimessa juuri riidanalaisen sopimuksen viimeisessä artiklassa ja riidanalaisen päätöksen 2 artiklassa nimenomaisesti mainittu unionin toteuttama ilmoitustoimi, olettaen, että kaikki tutkittavaksi ottamisen edellytykset täyttyvät. Neuvosto on lisäksi sitä mieltä, etteivät nämä edellytykset ole täyttyneet nyt käsiteltävässä asiassa.

82 Neuvosto riitauttaa lisäksi unionin yleisen tuomioistuimen valituksenalaisen tuomion 215 kohdassa esittämän päätelmän, jonka mukaan on niin, että koska riidanalaisen sopimuksen tekeminen vaikuttaa Länsi-Saharan kansaan ja siihen on saatava sen suostumus, riidanalaisella päätöksellä on välittömiä vaikutuksia Front Polisarion oikeusasemaan kyseisen kansan edustajana.

83 Ranskan tasavalta katsoo, että unionin yleinen tuomioistuin teki joukon oikeudellisia virheitä, jotka koskevat ensinnäkin kansainvälisen sopimuksen tekemisestä annetun neuvoston päätöksen oikeusvaikutuksia. Se korostaa neuvoston tavoin, että vaikka valituksenalaisen tuomion 150 kohdassa oleva päätelmä, jonka mukaan kansainvälisen sopimuksen tekemistä koskevalla päätöksellä annetaan konkreettisesti unionin suostumus siihen, että sopimus sitoo sitä, pitää paikkansa unionin oikeusjärjestyksessä, kansainvälisellä tasolla kuitenkin pelkästään sillä, että asianomaiselle osapuolelle ilmoitetaan sisäisten menettelyjen päätökseen saattamisesta, ilmaistaan suostumus siihen, että sopimus sitoo. Unionin yleinen tuomioistuin teki lisäksi toisen joukon oikeudellisia virheitä väittäessään, että riidanalaisella sopimuksella itsellään muutetaan suoraan Front Polisarion oikeusasemaa.

84 Samalla tavoin Comader tukee ensinnäkin neuvoston väitteitä sellaisista oikeudellisista virheistä, joihin unionin yleinen tuomioistuin syyllistyi valituksenalaisen tuomion 149–159 kohdassa, koska päätös sopimuksen tekemisestä ei merkitse kyseisen sopimuksen voimaantuloa. Tehokkaan oikeussuojan periaatteella ei myöskään ole tarkoitus laajentaa Euroopan ulkopuolisen

kantajan kanneoikeuksia kansainväliseen oikeuteen perustuvien kollektiivisten oikeuksien puolustamiseksi. Kun unionin yleinen tuomioistuin katsoi valituksenalaisen tuomion 215 kohdassa, että riidanalainen päätös koskee Front Polisariota ”suoraan”, se sekoitti Comaderin mukaan toiseksi Front Polisarion Länsi-Saharan kansaan.

85 Front Polisario kiistää tämän argumentaation.

– *Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta*

86 Kuten tämän tuomion 63 kohdassa on huomautettu, SEUT 263 artiklan neljännen kohdan mukaan luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö voi kyseisen artiklan ensimmäisessä ja toisessa kohdassa määrätyin edellytyksin nostaa kanteen hänelle osoitetusta toimesta tai toimesta, joka koskee häntä suoraan ja erikseen, sekä sääntelytoimesta, joka koskee häntä suoraan ja joka ei edellytä täytäntöönpanotoimenpiteitä.

87 Kuten unionin yleinen tuomioistuin huomautti valituksenalaisen tuomion 144 kohdassa, vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan edellytys, jonka mukaan luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön nostaman kanteen kohteena olevan päätöksen on koskettava tätä henkilöä suoraan, vaatii kahden edellytyksen täyttymistä kumulatiivisesti eli yhtäältä kyseisellä toimenpiteellä on oltava välittömiä vaikutuksia kyseisen henkilön oikeusasemaan ja toisaalta se ei saa jättää niille, joille se on osoitettu ja joiden tehtävänä on sen toimeenpano, ollenkaan harkintavaltaa, jolloin toimeenpano on puhtaasti automaattista ja perustuu yksinomaan unionin lainsäädäntöön eikä edellytä välissä olevien sääntöjen soveltamista (ks. vastaavasti tuomio 6.11.2018, Scuola Elementare Maria Montessori v. komissio, komissio v. Scuola Elementare Maria Montessori ja komissio v. Ferracci, C-622/16 P–C-624/16 P, EU:C:2018:873, 42 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio 12.7.2022, Nord Stream 2 v. parlamentti ja neuvosto, C-348/20 P, EU:C:2022:548, 43 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

88 Esillä olevassa tapauksessa Front Polisario pyrki unionin yleisessä tuomioistuimessa nostamallaan kumoamiskanteella suojaamaan Länsi-Saharan kansan itsemääräämisoikeutta, jonka unionin tuomioistuin on jo tunnustanut 21.12.2016 annetun tuomion neuvosto v. Front Polisario (C-104/16 P, EU:C:2016:973) 88, 91 ja 105 kohdassa. Juuri niiden vaikutusten valossa, jotka riidanalaisella päätöksellä ja näin ollen siis riidanalaisella sopimuksella on kyseisen kansan, jota Front Polisario edustaa nyt käsiteltävissä asioissa, oikeusasemaan, on siis tutkittava, koskeeko riidanalainen päätös Front Polisariota suoraan tämän tuomion edellä olevassa kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitetulla tavalla.

89 Vaikka Front Polisariota ei ole virallisesti tunnustettu Länsi-Saharan kansan yksinomaiseksi edustajaksi, se on näet Yhdistyneiden kansakuntien ylimpien elinten päätöslauselmien, kuten tämän tuomion 31 kohdassa mainittujen Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselmien, mukaan etuoikeutettu keskustelukumppani Yhdistyneiden kansakuntien johdolla käydyssä prosessissa Länsi-Saharan tulevan aseman määrittämiseksi. Se osallistuu myös muihin kansainvälisiin foorumeihin Länsi-Saharan kansan itsemääräämisoikeuden puolustamiseksi.

90 Näiden erityisten seikkojen perusteella on mahdollista katsoa, että Front Polisario voi riitauttaa unionin tuomioistuimissa sellaisen unionin toimen laillisuuden, joka vaikuttaa suoraan Länsi-Saharan kansan oikeusasemaan itsemääräämisoikeuden haltijana, kun kyseinen toimi koskee tätä kansaa erikseen tai – jos kyseessä on sääntelytoimi – se ei edellytä täytäntöönpanotoimenpiteitä.

91 Tällaisessa tilanteessa SEUT 263 artiklan neljännessä kohdassa määrättyä edellytystä, jonka mukaan luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön nostaman kanteen kohteena olevan päätöksen on koskettava tätä henkilöä suoraan, on arvioitava ottamalla huomioon Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan 73 artikla ja tehokkaan oikeussuojan periaate suhteessa Länsi-Saharan kansan, jota Front Polisario edustaa nyt käsiteltävissä asioissa, oikeusasemaan.

92 Esillä olevassa tapauksessa riidanalainen päätös ja näin ollen myös riidanalainen sopimus täyttävät sen vaikutuksen johdosta, joka niillä on Länsi-Saharan kansan itsemääräämisoikeuteen, tämän tuomion 87 kohdassa mainitut edellytykset (ks. vastaavasti 21.12.2016, neuvosto v. Front Polisario, C-104/16 P, EU:C:2016:973, 106 kohta).

93 Yhtäältä näet – kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 75 kohdassa pääosin huomauttanut – kyseisen päätöksen kohteena on sellaisen kansainvälisen sopimuksen tekeminen, jota on tarkoitus soveltaa suureen osaan sellaisesta alueesta, johon nähden Länsi-Saharan kansalla on itsemääräämisoikeus. Se vaikuttaa siis välttämättä niihin oikeuksiin, joita kyseisellä kansalla on tämän alueen osalta, mukaan luettuna Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan 73 artiklaan ja luonnonvaroihin kohdistuvaa pysyvää suvereniteettia koskevaan kansainvälisen tapaoikeuden periaatteeseen perustuva oikeus hyödyntää sen luonnonrikkauksia (ks. vastaavasti kansainvälinen tuomioistuin, sotilaallista toimintaa Kongon alueella koskeva asia (Kongon demokraattinen tasavalta v. Uganda), tuomio 19.12.2005, oikeustapauskokoelma 2005, s. 168, s. 244 kohta).

94 Erityisesti on todettava, että vaikka unioni ei tunnusta riidanalaisessa sopimuksessa Marokon kuningaskunnan vaatimuksia Länsi-Saharan alueen suvereniteetin osalta, kyseisessä sopimuksessa tunnustetaan kuitenkin se, että Marokon kuningaskunnan toimivaltaisten viranomaisten ja erityisesti tulliviranomaisten kyseisellä itsehallintoa vailla olevalla alueella suorittamilla toimilla, kuten toimilla, joilla myönnetään alkuperätodistuksia Länsi-Saharasta peräisin oleville tuotteille, on unionin oikeudessa oikeusvaikutuksia.

95 Tältä osin on hylättävä komissio argumentti, jonka mukaan se, että riidanalainen sopimus vaikuttaa Länsi-Saharasta peräisin oleviin tuotteisiin, ei merkitse oikeudellisesti ”riidanalaisen sopimuksen soveltamista Länsi-Saharan alueeseen”. Kyseisen sopimuksen täytäntöönpano näet edellyttää, että Marokon viranomaiset ovat läsnä Länsi-Saharan alueella ja hoitavat hallinnollisia tehtäviä tällä alueella tiettyjen kyseisessä sopimuksessa määrättyjen toimien toteuttamiseksi. Kun riidanalaisessa päätöksessä katsotaan, että tällaisilla Marokon viranomaisten toimilla on oikeusvaikutuksia unionin oikeudessa, se vaikuttaa suoraan Länsi-Saharan kansan oikeusasemaan itsemääräämisoikeuden haltijana riippumatta siitä kysymyksestä, voidaanko riidanalaiseen sopimukseen vedota Länsi-Saharan kansaa vastaan kansainvälisen oikeuden mukaan sopimusten suhteellista vaikutusta koskevan periaatteen nojalla.

96 Toisaalta riidanalaisen sopimuksen voimaantulon jälkeen velvollisuus soveltaa etuuskohtelua Länsi-Saharasta peräisin oleviin tuotteisiin, joille Marokon tulliviranomaiset ovat antaneet todistuksen tällaisesta alkuperästä, sitoo unionia, eikä riidanalaisen päätöksen lisäksi ole tarpeen toteuttaa minkäänlaista toimea, joka merkitsisi harkintavaltaa niille viranomaisille, joiden tehtävänä on kyseisen sopimuksen täytäntöönpano, joka on siten tältä osin luonteeltaan puhtaasti automaattista.

97 Tässä yhteydessä on hylättävä neuvoston ja Ranskan tasavallan argumentaatio, joka koskee valituksenalaisen tuomion 150 ja 162 kohtaa ja jonka mukaan Front Polisarion kannetta unionin yleisessä tuomioistuimessa ei olisi saanut kohdistaa päätökseen riidanalaisen sopimuksen tekemisestä vaan se olisi pitänyt kohdistaa siihen toimeen, jolla unioni ilmoitti Marokon kuningaskunnalle hyväksyneensä kyseisen sopimuksen.

98 Kansainvälisen sopimuksen tekemistä koskeva päätös on näet sellainen lopullinen toimi unionin sisäisessä oikeusjärjestyksessä, jolla ilmaistaan unionin tahto sitoutua kyseiseen sopimukseen (ks. vastaavasti lausunto 2/00 (Cartagenan bioturvallisuuspöytäkirja), 6.12.2001, EU:C:2001:664, 5 kohta). Tämä päätös muodostaa valituksenalaisen tuomion 135 kohdassa mainitun vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kannekelpoisen toimen, koska unionin tuomioistuin ei ole toimivaltainen toteamaan kansainvälistä sopimusta pätemättömäksi (ks. vastaavasti tuomio 27.2.2018, Western Sahara Campaign UK, C-266/16, EU:C:2018:118, 45–51 kohta). Tällaisen sopimuksen hyväksymisestä ilmoittaminen toiselle sopimusosapuolelle muodostaa sitä vastoin täytäntöönpanotoimenpiteen, jota on lähtökohtaisesti pidettävä toimena, josta ei voida nostaa kannetta.

99 Edellä esitetyn perusteella unionin yleinen tuomioistuin katsoi perustellusti valituksenalaisen tuomion 224 kohdassa, että riidanalainen päätös koskee Front Polisariota suoraan.

100 Asiassa C-779/21 P esitetty toinen valitusperuste ja asiassa C-799/21 P esitetyn toisen valitusperusteen ensimmäinen osa on siis hylättävä perusteettomina.

Asiassa C-779/21 P esitetty kolmas valitusperuste ja asiassa C-799/21 P esitetyn toisen valitusperusteen toinen osa, jotka perustuvat siihen, ettei riidanalainen päätös koske Front Polisariota erikseen

– *Asianosaisten lausumat*

101 Neuvosto ja komissio sekä Ranskan tasavalta ja Comader katsovat, että unionin yleinen tuomioistuin päätteli valituksenalaisen tuomion 238 kohdassa virheellisesti, että riidanalainen päätös koskee Front Polisariota erikseen.

102 Komissio huomauttaa etenkin, että valituksenalaisen tuomion 230 kohdassa unionin yleinen tuomioistuin vain viittasi toteamuksiin siitä edellytyksestä, koskeeko riidanalainen päätös Front Polisariota suoraan; näihin toteamuksiin liittyy kuitenkin – kuten se on väittänyt toisen valitusperusteen yhteydessä asiassa C-779/21 P – oikeudellisia virheitä. Vastaavasti neuvoston mukaan unionin yleinen tuomioistuin teki oikeudellisia virheitä, joiden johdosta myös se päätelmä on virheellinen, jonka mukaan riidanalainen päätös koskee Front Polisariota erikseen.

103 Neuvosto ja komissio riitauttavat lisäksi kumpikin sen, että unionin yleinen tuomioistuin katsoi valituksenalaisen tuomion 235 kohdassa, ettei 10.4.2003 annetulla tuomiolla komissio v. Nederlandse Antillen (C-142/00 P, EU:C:2003:217) ole merkitystä; siinä unionin tuomioistuin katsoi, että merentakaisen maan ja merentakaisen alueen (MMA) yleinen intressi alueensa taloudellisten ja sosiaalisten kysymysten osalta toimivaltaisena tahona saada aikaan alueensa taloudellista vaurautta koskevia myönteisiä tuloksia ei missään tapauksessa yksistään riitä siihen, että jonkin toimen voitaisiin katsoa koskevan sitä erikseen SEUT 263 artiklan neljännessä kohdassa tarkoitetulla tavalla.

104 Komissio huomauttaa tältä osin, että unionin yleisen tuomioistuimen valituksenalaisen tuomion 234 ja 235 kohdassa tekemä ero 10.4.2003 annetussa tuomiossa komissio v. Nederlandse Antillen (C-142/00 P, EU:C:2003:217) kyseessä olleen tilanteen ja esillä olevassa tapauksessa kyseessä olevan tilanteen välillä on keinotekoinen ja oikeudellisesti virheellinen, koska mainitussa tuomiossa riitautettu toimenpide koski ainoastaan MMA:ita, joista eräät ovat tai olivat itsehallintoa vailla olevia alueita. Ei voida hyväksyä sitä, ettei Alankomaiden Antillien hallitus voi nostaa kannetta unionin toimesta, joka koskee taloudellisesti sen aluetta, kun taas Front Polisario voisi tehdä näin, jollei katsota, että liikkeillä, jotka pyrkivät jonkin alueen itsenäisyyteen tai jotka ovat konfliktissa jonkin valtion kanssa, on enemmän takeita kuin alueellisilla hallituksilla.

105 Neuvosto katsoo puolestaan, etteivät unionin yleisen tuomioistuimen omaksumat perustelut ole sen argumentin mukaisia, jonka tämä katsoi perustuvan 10.4.2003 annettuun tuomioon komissio v. Nederlandse Antillen (C-142/00 P, EU:C:2003:217), ja huomauttaa esittäneensä unionin yleiseen tuomioistuimeen toimittamassaan vastineessa, että kyseisestä tuomiosta ilmenee, että vaikka oletetaan, että Front Polisario on yhteisö, joka on toimivaltainen Länsi-Saharaa koskevien taloudellisten kysymysten osalta, mikä ei pidä paikkaansa, pelkästään tämän perusteella ei voida kuitenkaan katsoa, että riidanalainen sopimus koskee sitä erikseen.

106 Front Polisario kiistää tämän argumentaation.

– *Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta*

107 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan muut henkilöt kuin päätöksen adressaatit voivat väittää, että päätös koskee niitä erikseen SEUT 263 artiklan neljännessä kohdassa tarkoitetulla tavalla, ainoastaan, jos kumottavaksi vaadittu toimi vaikuttaa niihin niille tunnusomaisten erityispiirteiden tai sellaisen tosiasiallisen tilanteen takia, jonka perusteella nämä henkilöt erottuvat kaikista muista ja ne voidaan tästä syystä yksilöidä samalla tavalla kuin adressaatti (tuomio 18.10.2018, Internacional de Productos Metálicos v. komissio, C-145/17 P, EU:C:2018:839, 34 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

108 Tämän tuomion 88–92 kohdassa esitettyjen seikkojen nojalla on todettava, että riidanalainen päätös koskee erikseen Länsi-Saharan kansaa, jota Front Polisario edustaa nyt käsiteltävissä asioissa, koska Länsi-Saharan alueen nimenomaisella sisällyttämisellä riidanalaisen sopimuksen, joka sitoo unionia riidanalaisen päätöksen nojalla, soveltamisalaan muutetaan kyseisen kansan oikeusasemaa sen vuoksi, että sillä on itsemääräämisoikeus kyseiseen alueeseen nähden. Tämän piirteen takia se erottuu kaikista muista henkilöistä tai yhteisöistä ja myös kaikista muista kansainvälisen oikeuden subjekteista.

109 Komission ja neuvoston argumentaatio, joka koskee 10.4.2003 annettua tuomiota komissio v. Nederlandse Antillen (C-142/00 P, EU:C:2003:217), jossa yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että MMA:n yleinen intressi alueensa taloudellisten ja sosiaalisten kysymysten osalta toimivaltaisena tahona saada aikaan alueensa taloudellista vaurautta koskevia myönteisiä tuloksia ei yksistään riitä siihen, että jonkun toimen voitaisiin katsoa koskevan sitä EY:n perustamissopimuksen 173 artiklan neljännessä kohdassa (josta on tullut SEUT 263 artiklan neljäs kohta) tarkoitetulla tavalla, on hylättävä. Unionin yleinen tuomioistuin ei näet perustanut arviointiaan, jonka mukaan riidanalainen päätös ja näin ollen myös riidanalainen sopimus koskevat Front Polisariota erikseen, kyseisen sopimuksen taloudellisiin vaikutuksiin vaan se perusti sen pikemminkin siihen, että kyseinen järjestö edustaa Länsi-Saharan kansaa tähän alueeseen kohdistuvan itsemääräämisoikeuden haltijana.

110 Asiassa C-779/21 P esitetty kolmas valitusperuste on siis hylättävä perusteettomana. Myös asiassa C-799/21 P esitetyn toisen valitusperusteen toinen osa on hylättävä perusteettomana, ja tämä valitusperuste on siis hylättävä kokonaisuudessaan.

Asiassa C-779/21 P esitetty neljäs valitusperuste ja asiassa C-799/21 P esitetty neljäs valitusperuste, jotka perustuvat oikeudellisiin virheisiin tuomioistuinvalvonnan laajuuden ja Länsi-Saharan kansan riidanalaiseen sopimukseen antaman suostumuksen osalta

Asianosaisten lausumat

111 Neuvosto ja komissio moittivat kumpikin neljännellä valitusperusteellaan unionin yleistä tuomioistuinta siitä, että se teki useita oikeudellisia virheitä, jotka liittyvät kansainvälisen oikeuden virheelliseen tulkintaan ja soveltamiseen, neuvostolla ulkosuhteissa olevan harkintavallan laajuuteen etenkin siltä osin kuin on kyse vaatimuksesta, joka koskee Länsi-Saharan kansan suostumusta esillä olevassa tapauksessa, asiakirjojen todistusvoimaisuuden suojan loukkaamiseen, neuvoston argumentaation vääristämiseen ja Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 36 artiklan, luettuna yhdessä sen 53 artiklan ensimmäisen kohdan kanssa, rikkomiseen.

112 Komissio väittää, että unionin yleinen tuomioistuin katsoi valituksenalaisen tuomion 307–392 kohdassa unionin oikeuden vastaisesti, että sopimusten suhteellisen vaikutuksen periaatteella, luettuna yhdessä itsemääräämisoikeuden kanssa, on ehdoton ja rajaton vaikutus, tulkitsemalla virheellisesti 21.12.2016 annettua tuomiota neuvosto v. Front Polisario (C-104/16 P, EU:C:2016:973) ja sivuuttamalla oikeuskäytännön, joka koskee neuvostolla ulkosuhteissa olevaa harkintavaltaa erityisesti siltä osin kuin on kyse kansainvälisestä tapaoikeudesta.

113 Komission mukaan nämä virheet niveltyvät neljään pääväitteeseen, jotka perustuvat ensinnäkin oikeudellisiin virheisiin, jotka koskevat tuomioistuinvalvonnan laajuutta, toimielinten harkintavaltaa ja tarvetta osoittaa ilmeinen virhe, jotta voidaan todeta, että riidanalainen päätös on pätemätön, koska sen väitetään olevan ristiriidassa kansainvälisen oikeuden sääntöjen kanssa, toiseksi oikeudellisiin virheisiin, jotka perustuvat siihen, ettei tähän asiaan liittyvässä erityisessä asiayhteydessä voida edellyttää Länsi-Saharan kansan suostumusta, kolmanneksi – jos oletetaan, että tällainen Länsi-Saharan kansan antama suostumus on tarpeen riidanalaisen päätöksen pätevyyden vahvistamiseksi – oikeudellisiin virheisiin siltä osin kuin unionin yleisen tuomioistuimen omaksuma käsite ”suostumus” on liian tiukka, ja neljänneksi oikeudellisiin virheisiin, jotka liittyvät Front Polisarion yksilöimiseen tahoksi, jonka on annettava tällainen suostumus, kun otetaan huomioon sen rajalliset asema ja edustavuus. Komissio väittää näiden neljän väitteen yhteydessä, että unionin yleinen tuomioistuin ei määrittänyt asianmukaisesti kansainvälistä tapaoikeutta, vaikka sen olisi pitänyt tehdä näin nyt käsiteltävässä asiassa.

114 Komissio huomauttaa, että mikä tahansa päätös sopimuksen tekemisestä kolmannen maan kanssa edellyttää SEU 21 artiklassa esitettyjen ulkoista toimintaa koskevien periaatteiden ja tavoitteiden mukaisesti unionin etujen arvioimista suhteissa asianomaiseen kolmanteen maahan sekä valintojen tekemistä kyseisiin suhteisiin kuuluvien eriävien etujen välillä. Neuvostolla on laaja harkintavalta saattaa ihmisoikeuksien yleismaailmallisuuden ja jakamattomuuden edistämisen tavoite tasapainoon sellaisten muiden tavoitteiden, joihin unionin toiminta perustuu kansainvälisellä tasolla, ja unionin muiden etujen kanssa. Tuomioistuinvalvonnan on tältä osin

kohdistuttava välttämättä yksinomaan siihen, ovatko unionin toimielimet kyseessä olevan toimen toteuttaessaan syyllistyneet ilmeisiin arviointivirheisiin näiden periaatteiden soveltamisedellytysten osalta.

115 Unionin yleinen tuomioistuin teki kuitenkin komission mukaan neuvoston harkintavallan merkityksettömäksi pitämällä Front Polisarion nimenomaista suostumusta koskevaa edellytystä, jonka ei ole osoitettu perustuvan kansainväliseen oikeuteen, absoluuttisena arvona. Se sivuutti niiden tavoitteiden laajuuden ja moninaisuuden, jotka neuvoston on otettava huomioon SEU 21 artiklan yhteydessä, kun se viittasi valituksenalaisen tuomion 277 ja 278 kohdassa ainoastaan kyseisen artiklan 1 kohtaan muttei sen 2 kohtaan. Näin tehdessään unionin yleinen tuomioistuin ylitti tuomioistuinvalvontansa rajat.

116 Komissio huomauttaa tältä osin, että unionin yleinen tuomioistuin tulkitsi virheellisesti niitä johtopäätöksiä, jotka 21.12.2016 annetusta tuomiosta neuvosto v. Front Polisario (C-104/16 P, EU:C:2016:973) on tehtävä. Kyseisessä tuomiossa vahvistetun Länsi-Saharan itsemääräämisoikeuden perusteella ei voida päätellä vaatimusta, joka koskee Länsi-Saharan alueen kansan nimenomaisen suostumuksen antamista yksinomaan Front Polisarion välityksellä, jotta unionin sellaisen valtion kanssa, joka toimii kyseisellä alueella hallintovallan käyttäjänä ja jolla on toimivalta tehdä näin, tekemä kansainvälinen sopimus tullietuuksien myöntämisestä Länsi-Saharasta peräisin oleville tuotteille voisi kattaa tällaisen alueen.

117 Esillä olevassa tapauksessa käsite ”kansa” ja käsite ”suostumus” on komission mukaan otettava huomioon siinä oikeudellisessa ja tosiasiallisessa asiayhteydessä, jossa riidanalainen päätös on annettu ja riidanalainen sopimus on tehty ja josta ilmenee, että viime kädessä omaksuttu ratkaisu on kaikkien sovellettavien kansainvälisen oikeuden sääntöjen ja etenkin Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan 73 artiklan, jolla pyritään edistämään itsehallintoa vailla olevien alueiden asukkaiden hyvinvointia, ja SEU 21 artiklan 2 kohdan d ja e alakohdan mukainen. Vaikka valituksenalaisen tuomion 311 ja 312 kohdassa vahvistetaan, että itsehallintoa vailla oleviin alueisiin sovellettava oikeus on vielä nykyäänkin tietyiltä osin edelleen määrittämättä, komissio huomauttaa, että unionin yleinen tuomioistuin on valituksenalaisen tuomion 313–390 kohdassa syyllistynyt joukkoon virheitä, jotka on esitetty tiivistetysti tämän tuomion 112, 113, 115 ja 116 kohdassa.

118 Neuvosto väittää, että – toisin kuin unionin yleinen tuomioistuin katsoi valituksenalaisen tuomion 391 kohdassa – Länsi-Saharan kansan suostumus on ollut mahdollista hankkia yhtäältä Marokon viranomaisten ja toisaalta komission ja EUH:n järjestämillä kuulemisilla. Se katsoo, että tämä kohta ja valituksenalaisen tuomion 307–390 kohta, jotka tukevat mainitussa 391 kohdassa esitettyä päätelmää, ovat oikeudellisesti virheellisiä, koska unionin yleinen tuomioistuin ymmärsi väärin itsehallintoa vailla olevan alueen kansan ”suostumuksen” käsitteen sisällön ja myös kyseisen suostumuksen saamisen tarpeen ja loukkasi lisäksi neuvoston asiakirjojen todistusvoimaisuuden suojaa tai vääristi neuvoston esittämää argumentaatiota. Unionin yleinen tuomioistuin ei myöskään noudattanut perusteluvelvollisuuttaan.

119 Front Polisario vaatii näiden valitusperusteiden hylkäämistä.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

– *Alustavat huomautukset*

120 Kuten valituksenalaisen tuomion 251 kohdasta ilmenee, Front Polisario väitti unionin yleisessä tuomioistuimessa nostamansa kanteen kolmannessa kanneperusteessa, että kun neuvosto teki ilman Front Polisarion suostumusta Marokon kuningaskunnan kanssa kansainvälisen sopimuksen, jota nimenomaisesti sovelletaan Länsi-Saharan alueeseen, se ei noudattanut SEUT 266 artiklan mukaista velvollisuuttaan panna unionin tuomioistuimen tuomiot täytäntöön. Unionin tuomioistuin on näet sen mukaan katsonut, että kun otetaan huomioon itsemääräämisoikeuden periaate ja sopimusten suhteellisen vaikutuksen periaate, kyseisen alueen sisällyttäminen implisiittisesti unionin ja Marokon kuningaskunnan välisten sopimusten soveltamisalaan on oikeudellisesti mahdotonta. Tästä seuraa sitäkin suuremmalla syyllä, ettei tällaisia sopimuksia voida nimenomaisesti soveltaa kyseiseen alueeseen. Front Polisario väitti erityisesti, että riidanalaisen sopimuksen tekeminen on oikeuskäytännön vastaista, koska sillä ei oteta huomioon Länsi-Saharan omaa ja erillistä asemaa ja kyseisen alueen kansan suostumusta koskevaa vaatimusta.

121 Kuten unionin yleinen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 298 kohdassa, kyseisessä kolmannessa kanneperusteessa oli pääosin kolme osaa, joista ensimmäinen koski sitä, että unionin ja Marokon kuningaskunnan ei ole mahdollista tehdä Länsi-Saharaan sovellettavaa sopimusta, toinen sitä, että kyseisen alueen omaa ja erillistä asemaa on loukattu itsemääräämisoikeuden periaatteen vastaisesti, ja kolmas sitä, että kyseisen alueen kansan suostumusta koskevaa vaatimusta on rikottu, koska kyseinen kansa on riidanalaisen sopimuksen kannalta kolmas osapuoli sopimusten suhteellisen vaikutuksen periaatteessa tarkoitetulla tavalla.

122 Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi kolmannen kanneperusteen ensimmäisen osan mutta hyväksyi sen kolmannen osan. Se katsoi siis, että riidanalainen päätös oli kumottava tarvitsematta tutkia kyseisen kanneperusteen toista osaa tai muita kanneperusteita.

123 Unionin yleinen tuomioistuin tiivisti vastauksena Front Polisarion kanteen kolmannen kanneperusteen kolmanteen osaan esittämänsä päättelyn valituksenalaisen tuomion 391 kohdassa seuraavasti:

”– – kun neuvosto antoi riidanalaisen päätöksensä, se ei ottanut riittävällä tavalla huomioon kaikkia Länsi-Saharan tilanteeseen liittyviä merkityksellisiä seikkoja ja katsoi virheellisesti, että sillä oli harkintavalta päättää, oliko sen noudatettava unionin tuomioistuimen sopimusten suhteellisen vaikutuksen periaatteesta yhdessä itsemääräämisoikeuden periaatteen kanssa tulkinnalla johtamaa vaatimusta siitä, että riidanalaisen sopimuksen soveltaminen Länsi-Saharaan edellyttää kyseisen alueen väestön suostumusta, koska kyseinen väestö on sopimuksen kannalta kolmas osapuoli. On todettava erityisesti ensinnäkin, että neuvosto ja komissio ovat katsoneet virheellisesti, että kyseisen alueen nykytilanteessa ei ole mahdollista varmistua kyseisestä suostumuksesta eikä erityisesti [Front Polisarion] välityksellä. Toiseksi on niin, että kun neuvosto katsoi, että koska komissio ja EUH olivat järjestäneet kuulemisia, joiden tarkoituksena ei ollut hankkia kyseistä suostumusta tai kääntyä kyseistä väestöä ’edustavien elinten’ puoleen, sopimusten suhteellisen vaikutuksen periaatetta, sellaisena kuin unionin tuomioistuin on tulkinnut sitä [21.12.2016 annetun tuomion neuvosto v. Front Polisario (C-104/16 P, EU:C:2016:973)] 106 kohdassa, oli noudatettu, neuvosto ymmärsi väärin sekä kyseisten kuulemisten että mainitussa kohdassa vahvistetun vaatimuksen merkityksen. Kolmanneksi neuvosto katsoi virheellisesti, että se voi vedota [Yhdistyneiden kansakuntien

oikeudellisen neuvonantajan ja oikeudellisten asioiden apulaispääsihteerin] 29.1.2002 päivättyyn kirjeeseen [(jäljempänä Yhdistyneiden kansakuntien oikeudellisen neuvonantajan 29.1.2002 päivätty kirje)] ja korvata edellä mainitun vaatimuksen kyseisessä kirjeessä väitetysti vahvistetuilla kriteereillä."

124 Aluksi on tutkittava valittajien väitteet, jotka koskevat Länsi-Saharan kansan Länsi-Saharan väestöryhmien edustajien kuulemisen kautta antamaa suostumusta ja riidanalaiseen päätökseen ja näin ollen myös riidanalaiseen sopimukseen kohdistuvan tuomioistuinvalvonnan laajuutta tämän suostumuksen osalta, mukaan lukien valittajien esittämä argumentaatio Yhdistyneiden kansakuntien oikeudellisen neuvonantajan 29.1.2002 päivätyn kirjeen ulottuvuudesta. Tämän jälkeen on tutkittava valittajien väitteet, jotka koskevat tällaisen suostumuksen tarvetta ja Front Polisarion yksilöimistä tahoksi, jonka on annettava tämä suostumus.

– Väitteet, jotka koskevat Länsi-Saharan kansan Länsi-Saharan väestöryhmien edustajien kuulemisen kautta antamaa suostumusta ja riidanalaiseen päätökseen kohdistuvan tuomioistuinvalvonnan laajuutta

125 On huomautettava, että unionin tuomioistuin totesi 21.12.2016 annetun tuomion neuvosto v. Front Polisario (C-104/16 P, EU:C:2016:973) 106 kohdassa tulkittaessa assosiaatiosopimuksen 94 artiklaan sisältyvää ilmaisua "Marokon kuningaskunnan alue", että Länsi-Saharan kansaa on pidettävä "kolmantena osapuolena" sopimusten suhteellisen vaikutuksen periaatteessa tarkoitetulla tavalla ja että assosiaatiosopimuksen täytäntöönpano, jos Länsi-Saharan alue sisällytetään sen soveltamisalaan, voi vaikuttaa tähän kolmanteen osapuoleen sellaisenaan, ilman että on tarpeen määrittää, voisiko tällaisesta täytäntöönpanosta olla haittaa tai päinvastoin hyötyä tälle osapuolelle. Se näet katsoi, että kummassakin tapauksessa mainittuun täytäntöönpanoon on saatava tällaisen kolmannen osapuolen suostumus. Valituksenalaisesta tuomiosta asiassa, jossa annettiin 21.12.2016 tuomio neuvosto v. Front Polisario (C-104/16 P, EU:C:2016:973), ei kuitenkaan käynyt ilmi, että Länsi-Saharan kansa olisi antanut tällaisen suostumuksen.

126 Esillä olevassa tapauksessa on huomautettava, että riidanalaisen päätöksen johdanto-osan kymmenennessä perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

"Ottaen huomioon [21.12.2016 annetussa] tuomiossa [neuvosto v. Front Polisario (C-104/16 P, EU:C:2016:973)] esitetyt suostumusta koskevat näkökohdat komissio on yhdessä [EUH:n] kanssa ryhtynyt kaikkiin kohtuullisiin ja nykytilanteessa toteuttamiskelpoisiin toimiin asianomaisten henkilöiden mukaan ottamiseksi riittävällä tavalla heidän sopimusta koskevan suostumuksensa varmistamiseksi. On järjestetty laajoja kuulemisia, ja enemmistö kuulemisiin osallistuneista sosioekonomisista ja poliittisista toimijoista on puoltanut assosiaatiosopimuksen tullietuuksien laajentamista Länsi-Saharaan. Laajentamisen vastustajat katsoivat pääsääntöisesti, että tällainen sopimus vahvistaisi Marokon aseman Länsi-Saharan alueella. On kuitenkin todettava, ettei mikään sopimuksen sanamuodossa anna aihetta katsoa, että sillä tunnustettaisiin Marokon suvereniteetti Länsi-Saharassa."

127 Tältä osin on ensimmäiseksi muistutettava, että – kuten tämän tuomion 26 kohdassa on huomautettu – muun muassa Marokon kuningaskunnan ja Front Polisarion välillä 1970-luvulla syttyneen aseellisen konfliktin johdosta suuri osa Länsi-Saharan väestöä pakeni tätä konfliktia ja siirtyi turvaan Algerian alueelle. Front Polisarion edustaja on todennut tältä osin unionin tuomioistuimessa järjestetyssä istunnossa, eikä tätä ole kiistetty, että tätä nykyä yhteensä noin 500 000 länsisaharalaisesta likimäärin 250 000 elää Algerian pakolaisleireillä, neljännes Marokon valvonnassa olevalla Länsi-Saharan alueella ja loppuneljännes muualla maailmassa.

128 Tästä seuraa, että suurin osa Länsi-Saharan nykyisestä väestöstä ei kuulu siihen kansaan, jolla on itsemääräämisoikeus, eli Länsi-Saharan kansaan. Ainoastaan Länsi-Saharan kansalla, joka on suureksi osaksi joutunut siirtymään muualle, on kuitenkin itsemääräämisoikeus Länsi-Saharan alueen osalta. Itsemääräämisoikeus kuuluu näet asianomaiselle kansalle eikä yleisesti kyseisen alueen väestölle, josta ainoastaan 25 prosenttia on komission unionin tuomioistuimessa pidetyssä istunnossa esittämien arvioiden mukaan alkuperäisiä länsisaharalaisia.

129 Kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 123 ja 124 kohdassa huomauttanut, tältä osin on olemassa ero itsehallintoa vailla olevan alueen ”väestön” käsitteen ja kyseisen alueen ”kansan” käsitteen välillä. Viimeksi mainitulla viitataan näet poliittiseen tahoon, jolla on itsemääräämisoikeus, kun taas ”väestön” käsitteellä tarkoitetaan jonkin alueen asukkaita.

130 Esillä olevassa tapauksessa komissio ja EUH ovat kuulleet asianomaisia väestöryhmiä, joihin kuuluvat – kuten unionin yleinen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 337 kohdassa – olennaisilta osin Länsi-Saharan alueella tällä hetkellä asuvat väestöryhmät riippumatta siitä, kuuluvatko nämä väestöryhmät Länsi-Saharan kansaan vai eivät. Kuten unionin yleinen tuomioistuin totesi perustellusti lähinnä valituksenalaisen tuomion 373 kohdassa, kyseiset kuulemiset eivät voi siis merkitä Länsi-Saharan itsehallintoa vailla olevan alueen ”kansan” suostumuksen saamista.

131 Toiseksi on muistettava, että yksi niistä asiaan vaikuttavista säännöistä, joihin voidaan vedota unionin ja kolmannen maan välisen sopimuksen sopimusosapuolten välisissä suhteissa, on yleisen kansainvälisen oikeuden sopimusten suhteellisen vaikutuksen periaate, jonka mukaan sopimuksesta ei saa olla haittaa tai etua kolmansille osapuolille (pacta tertiis nec nocent nec prosunt). Tämä yleisen kansainvälisen oikeuden periaate ilmenee erityisesti Wienin yleissopimuksen 34 artiklasta, jonka mukaan valtiosopimus ei luo velvoituksia eikä oikeuksia kolmannelle valtiolle sen suostumuksetta (tuomio 25.2.2010, Brita, C-386/08, EU:C:2010:91, 44 kohta).

132 Kyseinen periaate, jota tarkastellaan myös 21.12.2016 annetun tuomion neuvosto v. Front Polisario (C-104/16 P, EU:C:2016:973) 106 kohdassa, on ulottuvuudeltaan laajempi kuin pelkkä kansainvälisten sopimusten tulkintaa koskeva sääntö. Vaikka näet – kuten valittajat perustellusti väittävät – on niin, että jos kolmas osapuoli ei ole antanut suostumustaan sopimukseen, joka vaikuttaa sen oikeuksiin tai velvoitteisiin, siihen ei voida vedota kolmatta osapuolta vastaan kansainvälisen sopimusoikeuden mukaan, kyseisen sopimuksen täytäntöönpano voi kuitenkin vaikuttaa tähän kolmanteen osapuoleen, jos sopimuksen soveltamisalaan sisällytetään alue, jonka osalta tämä kolmas osapuoli on suvereeni tai sillä on itsemääräämisoikeus. Tällainen täytäntöönpano on tältä osin vaihtoehtoisesti omiaan loukkaamaan valtion osalta sen suvereniteettia sen omalla alueella ja kansan osalta sen itsemääräämisoikeutta sillä alueella, johon mainittu oikeus liittyy. Kuten unionin tuomioistuin huomautti mainitussa 106 kohdassa, unionin ja Marokon kuningaskunnan välisen kansainvälisen sopimuksen täytäntöönpanoon Länsi-Saharan alueella on siis saatava Länsi-Saharan kansan suostumus.

133 Tästä seuraa, että se, ettei Saharan kansa ole antanut suostumustaan tällaiseen sopimukseen, jonka täytäntöönpano ulottuu mainittuun alueeseen, on omiaan vaikuttamaan sellaisen riidanalaisen päätöksen kaltaisen unionin toimen pätevyyteen, jolla kyseinen sopimus tehdään. Tältä osin on huomautettava, että SEU 3 artiklan 5 kohdan ja SEU 21 artiklan 1 kohdan mukaan unionin toiminnalla kansainvälisellä tasolla edistetään erityisesti kansainvälisen oikeuden tarkkaa noudattamista ja kehittämistä ja etenkin Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan periaatteiden kunnioittamista ja että SEUT 207 artiklan 1 kohdan mukaan yhteistä kauppapolitiikkaa

harjoitetaan unionin ulkoista toimintaa koskevien periaatteiden ja tavoitteiden mukaisesti (ks. vastaavasti lausunto 2/15 (Vapaakauppasopimus Singaporen kanssa), 16.5.2017, EU:C:2017:376, 142–147 kohta).

134 Tähän päätelmään ei vaikuta neuvostolla oleva harkintavalta. Kuten unionin yleinen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 349 kohdassa, tätä harkintavaltaa rajoittavat oikeudellisesti yhtäältä itsemääräämisoikeuden periaatteesta johdettu velvollisuus kunnioittaa unionin ja Marokon kuningaskunnan välisissä suhteissa Länsi-Saharan omaa ja erillistä asemaa ja toisaalta sopimusten suhteellisen vaikutuksen periaatteesta johdettu vaatimus, jonka mukaan kyseisen alueen väestön on annettava suostumus unionin ja Marokon kuningaskunnan väliseen sopimukseen, joka pannaan täytäntöön kyseisellä alueella.

135 Unionin yleinen tuomioistuin päätteli siten perustellusti mainitussa 349 kohdassa, että neuvoston tehtävänä oli tosin arvioida, oikeuttiko Länsi-Saharan alueen nykytilanne mukauttamaan kyseisen suostumuksen antamiseen sovellettavia menettelyjä ja täyttyivätkö edellytykset sille, että Länsi-Saharan kansan voitiin katsoa antaneen suostumuksensa, mutta että neuvosto ei voinut vapaasti päättää, voitiinko kyseinen suostumus jättää hankkimatta, sillä muutoin olisi rikottu vaatimusta, jonka mukaan kyseisen alueen kansan on annettava suostumuksensa tällaiseen sopimukseen.

136 Unionin yleistä tuomioistuinta ei siis voida moittia siitä, että se olisi ylittänyt unionin ulkoisen toiminnan alaan kuuluviin unionin toimiin kohdistuvan tuomioistuinvalvonnan rajat kansainvälisen tapaoikeuden valossa, sellaisina kuin nämä rajat on vahvistettu unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä, arvioitaessa edellytystä, joka koskee Länsi-Saharan kansan suostumuksen tarvetta.

137 Kolmanneksi on todettava argumentaatiosta, joka perustuu Yhdistyneiden kansakuntien oikeudellisen neuvonantajan 29.1.2002 päivätyn kirjeen ulottuvuuteen siltä osin kuin on kyse Länsi-Saharan kansan suostumusta koskevasta vaatimuksesta, että tämä argumentaatio on hylättävä perusteettomana.

138 Unionin yleinen tuomioistuin katsoi näet perustellusti lähinnä valituksenalaisen tuomion 385 kohdassa, ettei kyseinen kirje ole sellainen unionin oikeuslähde, johon voitaisiin vedota unionin tuomioistuimissa, koska se ei sellaisenaan ole rinnastettavissa unionia sitovaan kansainvälisen sopimusoikeuden sääntöön eikä kansainvälisen tapaoikeuden sääntöön (ks. vastaavasti tuomio 6.10.2020, komissio v. Unkari (Korkeakouluopetus), C-66/18, EU:C:2020:792, 87 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

139 Lisäksi on hylättävä tehottomana komission argumentaatio, jonka mukaan unionin yleinen tuomioistuin on valituksenalaisen tuomion 338 ja 339 kohdassa verrannut toisiinsa yhtäältä komissiossa ja EUH:ssa toimitettuja kyseessä olevia kuulemisia ja toisaalta SEU 11 artiklan 3 kohdassa ja EU-sopimuksen ja EUT-sopimuksen liitteenä olevan toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteen soveltamisesta tehdyn pöytäkirjan (N:o 2) 2 artiklassa tarkoitettuja asianomaisten osapuolten laajoja kuulemisia. Tästä on riittävää todeta unionin yleisen tuomioistuimen tavoin, että tällaiset kuulemiset, jotka on järjestettävä erityisesti ennen kuin komissio esittää lainsäädäntöehdotuksia, eroavat joka tapauksessa luonteeltaan ja tavoitteeltaan perustavanlaatuisesti kansainvälisestä tapaoikeudesta ilmenevästä vaatimuksesta, jonka mukaan kansan, jolla on itsemääräämisoikeus, on suostuttava siihen, että sillä alueella, johon kyseinen oikeus liittyy, sovelletaan sellaista kansainvälistä sopimusta, jonka kannalta se on kolmas osapuoli.

140 Unionin yleinen tuomioistuin saattoi näin ollen päätellä perustellusti valituksenalaisen tuomion 391 kohdassa yhtäältä, että kun neuvosto katsoi, että koska komissio ja EUH olivat järjestäneet kuulemisia, sopimusten suhteellisen vaikutuksen periaatetta, sellaisena kuin unionin tuomioistuin on sitä tulkinnut 21.12.2016 annetun tuomion neuvosto v. Front Polisario (C-104/16 P, EU:C:2016:973) 106 kohdassa, voitiin katsoa noudatetun, se ymmärsi väärin sekä näiden kuulemisten että kyseisessä 106 kohdassa mainitun vaatimuksen ulottuvuuden, ja toisaalta, että neuvosto katsoi virheellisesti, että se saattoi nojautua Yhdistyneiden kansakuntien oikeudellisen neuvonantajan 29.1.2002 päivättyyn kirjeeseen korvatakseen tämän vaatimuksen kyseisessä kirjeessä väitetysti esitetyillä kriteereillä.

– Väitteet, jotka koskevat Länsi-Saharan väestön suostumuksen tarvetta ja Front Polisarion yksilöimistä tahoksi, jonka on annettava kyseinen suostumus

141 Kuten tämän tuomion 123 kohdassa on huomautettu, unionin yleinen tuomioistuin päätteli valituksenalaisen tuomion 391 kohdassa, että kun neuvosto antoi riidanalaisen päätöksen, se ei ottanut riittävällä tavalla huomioon kaikkia Länsi-Saharan tilanteeseen liittyviä merkityksellisiä seikkoja ja katsoi virheellisesti, että sillä oli harkintavalta päättää, oliko noudatettava unionin tuomioistuimen sopimusten suhteellisen vaikutuksen periaatteesta, yhdessä itsemääräämisoikeuden periaatteen kanssa, omaksuman tulkinnan mukaisesti vaatimusta, jonka mukaan kyseisen alueen kansan on annettava suostumuksensa riidanalaisen sopimuksen soveltamiseen Länsi-Saharaan, koska kyseinen kansa on riidanalaisen sopimuksen kannalta kolmas osapuoli. Se katsoi erityisesti, että neuvosto ja komissio olivat katsoneet virheellisesti, ettei Länsi-Saharan alueen nykytilanteessa ollut mahdollista varmistua kyseisen suostumuksen antamisesta.

142 Unionin yleinen tuomioistuin huomautti tarkemmin sanottuna valituksenalaisen tuomion 321 kohdassa, että vaikka riidanalaisella sopimuksella voidaan antaa oikeuksia Länsi-Saharaan sijoittautuneille viejille, nämä vaikutukset kohdistuvat ainoastaan yksityisiin eivätkä sopimuksen kannalta kolmanteen osapuoleen, joka voi antaa suostumuksensa sopimukseen. Se katsoi lisäksi, että niiden hyötyjen osalta, joita kyseisestä sopimuksesta voi koitua tämän alueen koko väestölle, on joka tapauksessa katsottava, että ne ovat ”ainoastaan sosioekonomisia eivätkä oikeudellisia” ja että ”näitä hyötyjä, jotka ovat sitä paitsi välillisiä, ei siis voida rinnastaa sopimusten suhteellisen vaikutuksen periaatteessa tarkoitetuille kolmansille osapuolille myönnettyihin oikeuksiin”. Se jatkoi toteamalla valituksenalaisen tuomion 322 kohdassa seuraavaa:

”Sen sijaan riidanalaisella sopimuksella asetetaan kyseiselle kolmannelle osapuolelle velvoite sikäli kuin sillä annetaan sopimuksen toiselle osapuolelle kyseisen kolmannen osapuolen alueella toimivalta, jota se ei siis voi oikeudellisesti itse käyttää tai jonka käyttöä se ei voi tarvittaessa siirtää (ks. vastaavasti tuomio 25.2.2010, Brita, C-386/08, EU:C:2010:91, 52 kohta). Neuvoston väite, jonka mukaan Länsi-Saharan väestö ei voi tässä vaiheessa käyttää tätä toimivaltaa, kun otetaan huomioon se, että kyse on itsehallintoa vailla olevasta alueesta, ja kyseisen alueen tämänhetkinen tilanne, ei vaikuta tähän toteamukseen eikä siihen, että kyseisen velvoitteen asettaminen edellyttää kyseisen kolmannen osapuolen suostumusta.”

143 Unionin yleinen tuomioistuin päätteli tämän perusteella valituksenalaisen tuomion 323 kohdassa, että esillä olevassa tapauksessa ei voida soveltaa Wienin yleissopimuksen 36 artiklan 1 kappaleessa ilmaistua periaatetta, jonka mukaan kolmannen osapuolen valtiosopimusta koskeva suostumus voidaan olettaa annetuksi, mikäli muuta ei ole ilmaistu, jos sopimuksella annetaan sille oikeuksia, ja että kyseinen suostumus on siis ilmaistava nimenomaisesti.

144 Unionin yleisen tuomioistuimen valituksenalaisen tuomion 322 ja 323 kohdassa esittämässä päättelyssä on kuitenkin oikeudellinen virhe.

145 Kuten tämän tuomion 132–135 ja 140 kohdassa on todettu, unionin yleinen tuomioistuin päätteli tältä osin tosin perustellusti pääosin, että itsemääräämisoikeutta ja sopimusten suhteellista vaikutusta koskevien periaatteiden, sellaisina kuin unionin tuomioistuin on niitä tulkinnut, perusteella riidanalaisen päätöksen pätevyyden edellytyksenä oli Länsi-Saharan kansan suostumus kyseisen sopimuksen täytäntöönpanoon tällä alueella ja että komission ja EUH:n järjestämät kuulemiset eivät olleet omiaan osoittamaan, että Länsi-Saharan väestö olisi antanut tällaisen suostumuksen.

146 Se tulkitsi riidanalaista sopimusta sitä vastoin virheellisesti todetessaan pääosin valituksenalaisen tuomion 322 kohdassa, että kun kyseisellä sopimuksella Marokon kuningaskunnan viranomaisille on annettu tiettyä toimivaltaa, jota on tarkoitus käyttää Länsi-Saharan alueella, siinä asetetaan Länsi-Saharan kansalle velvoite.

147 Vaikka riidanalaisen sopimuksen täytäntöönpano merkitsee sitä, että Marokon viranomaisten Länsi-Saharan alueella suorittamilla toimilla on tämän tuomion 94–96 kohdassa kuvatun kaltaisia oikeusvaikutuksia, joilla muutetaan kyseisen alueen kansan oikeusasemaa, sen seikan perusteella, että kyseisessä sopimuksessa näille viranomaisille annetaan tiettyä hallinnollista toimivaltaa, jota käytetään tällä alueella, ei kuitenkaan voida katsoa, että riidanalaisella sopimuksella luodaan kyseiseen kansaan kansainvälisen oikeuden subjektina kohdistuvia oikeudellisia velvoitteita.

148 Kuten riidanalaisessa sopimuksessa korostetaan, kyseinen sopimus ei merkitse tältä osin sitä, että unioni tunnustaa Marokon kuningaskunnan väitetyn suvereniteetin Länsi-Saharan osalta. Länsi-Saharan kansa ei myöskään ole alkuperätodistusten tai Marokon viranomaisten tämän sopimuksen täytäntöönpanon yhteydessä toteuttamien sellaisten muiden hallinnollisten toimien adressaatti, jotka sen olisi tunnustettava, eikä unionin ja jäsenvaltioiden viranomaisten sen osalta toteuttamien toimenpiteiden adressaatti. Koska riidanalaisesta sopimuksesta ilmenee, että sitä sovelletaan vain Länsi-Saharasta peräisin oleviin tuotteisiin, jotka kuuluvat Marokon kuningaskunnan tulliviranomaisten valvonnan piiriin, sen tekeminen ei myöskään estä unionia säätämästä tarvittaessa erillisistä menettelysäännöistä, joita sovelletaan Länsi-Saharasta peräisin oleviin tuotteisiin, jotka eivät kuulu Marokon kuningaskunnan viranomaisten valvonnan piiriin, ja etenkin tuotteisiin, jotka ovat peräisin Länsi-Saharan alueen siitä osasta, joka on Front Polisarion valvonnassa.

149 Tästä seuraa, että unionin yleinen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 323 kohdassa virheelliseen olettamaan nojautuen, että Länsi-Saharan kansan suostumus riidanalaiseen sopimukseen on annettava nimenomaisesti.

150 On kuitenkin huomautettava, että unionin yleisen tuomioistuimen ratkaisun perustelujen mahdollinen unionin oikeuden vastaisuus ei johda kyseisen tuomion kumoamiseen, jos sen tuomiolauselmaa voidaan muiden oikeudellisten perustelujen vuoksi pitää perusteltuna, jolloin riittää perustelujen korvaaminen uusilla perusteluilla (tuomio 17.1.2023, Espanja v. komissio, C-632/20 P, EU:C:2023:28, 48 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

151 Näin ollen on selvitettävä, voidaanko valituksenalaisen tuomion tuomiolauselmaa pitää – siltä osin kuin sillä on kumottu riidanalainen päätös – perusteltuna muiden kuin niiden oikeudellisten perustelujen vuoksi, joita rasittaa tämän tuomion 146–149 kohdassa yksilöity virhe.

152 Tältä osin on todettava, ettei kansainvälisessä tapaoikeudessa määrätä, että kolmannen osapuolen suostumus sellaiseen sopimukseen, jolla sille annetaan jokin oikeus, on annettava tietyssä muodossa (ks. vastaavasti pysyvän kansainvälisen tuomioistuimen tuomio 7.6.1932, asia Haute-Savoien ja Pays de Gexin vapaa-alueet, pysyvän kansainvälisen tuomioistuimen oikeustapauskokoelma 1927, sarja A/B, nro 46, s. 148). Tästä seuraa, ettei kansainvälisessä tapaoikeudessa suljeta pois sitä, etteikö tällainen suostumus voitaisi antaa tietyissä olosuhteissa implisiittisesti. Itsehallintoa vailla olevan alueen kansan erityistilanteessa voidaan olettaa, että se on antanut suostumuksensa kansainväliseen sopimukseen, jonka kannalta se on kolmas osapuoli ja jota on tarkoitus soveltaa alueella, johon sen itsemääräämisoikeus liittyy, kunhan kaksi edellytystä täyttyvät.

153 Yhtäältä kyseessä olevalla sopimuksella ei saada luoda kyseiseen kansaan kohdistuvaa velvoitetta. Toisaalta tässä sopimuksessa on määrättävä, että kyseinen kansa itse saa kyseisen alueen luonnonvarojen hyödyntämisestä täsmällisen, konkreettisen, olennaisen ja todennettavissa olevan edun ja kyseinen etu on oikeassa suhteessa tämän hyödyntämisen laajuuteen; sen alueen, johon kyseisellä kansalla on itsemääräämisoikeus, väestö ei voi edustaa kansaa asianmukaisesti. Tähän etuun on liitettävä takeet siitä, että hyödyntäminen tapahtuu kestävän kehityksen periaatteen mukaisin edellytyksin, jotta varmistetaan, että uusiutumattomia luonnonvaroja on edelleen runsaasti käytettävissä ja että kalakantojen kaltaiset uusiutuvat luonnonvarat elpyvät jatkuvasti. Kyseessä olevassa sopimuksessa on lopuksi myös määrättävä säännöllistä valvontaa koskevasta mekanismista, jonka avulla voidaan tarkastaa, saako asianomainen kansa todellakin sille sopimuksen mukaan myönnetyn edun.

154 Näitä edellytyksiä on noudatettava, jotta varmistetaan tällaisen sopimuksen yhteensopivuus sen itsehallintoa vailla olevien alueiden kansojen etujen ensisijaisuutta koskevan periaatteen kanssa, joka perustuu Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan 73 artiklaan ja joka on vahvistettu kansainvälisessä tapaoikeudessa. Näiden edellytysten noudattaminen myötävaikuttaa siis siihen, että unionin toiminta kansainvälisellä tasolla perustuu, kuten SEU 21 artiklan 1 kohdassa määrätään, Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan ja kansainvälisen oikeuden periaatteisiin.

155 Jos tämän tuomion 153 kohdassa mainitut kaksi edellytystä täyttyvät, on katsottava, että asianomaisen kansan suostumus on saatu. Se, että liike, joka esiintyy kyseisen kansan legitiiminä edustajana, vastustaa tätä sopimusta, ei voi sellaisenaan riittää kyseenalaistamaan sitä, että suostumus oletetaan tällä tavalla saaduksi.

156 Tämä suostumusta koskeva olettama voidaan kuitenkin kumota, jos kyseisen kansan legitiimit edustajat osoittavat, että etuja sisältävä järjestelmä, jota tähän kansaan sovelletaan kyseessä olevan sopimuksen nojalla, tai säännöllistä valvontaa koskeva mekanismi, joka tähän järjestelmään on sisällytettävä, ei täytä tämän tuomion 153 kohdassa esitettyjä edellytyksiä. Unionin tuomioistuinten on tarvittaessa ratkaistava tämä kysymys erityisesti sen arvioimiseksi, turvataanko kyseisellä sopimuksella asianmukaisesti kyseisen kansan itsemääräämisoikeus tai tähän oikeuteen ja Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan 73 artiklaan perustuva luonnonvaroihin kohdistuva pysyvä suvereniteetti. Komissio, neuvosto, Euroopan parlamentti ja jokainen jäsenvaltio voivat myös hankkia unionin tuomioistuimelta lausunnon siitä, onko suunniteltu sopimus sopusoinnussa perussopimusten määräysten ja erityisesti SEU 21 artiklan 1 kohdan kanssa, jo ennen kuin unionin ja Marokon kuningaskunnan välinen sopimus, jossa määrätään tällaisesta etuja sisältävästä järjestelmästä, allekirjoitetaan tai tehdään.

157 Ensimmäisestä tämän tuomion 153 kohdassa mainituista kahdesta edellytyksestä on todettava, että sen on katsottava täyttyneen esillä olevassa tapauksessa. Tämän tuomion 147 ja 148 kohdassa esitetyistä syistä riidanalaisella sopimuksella ei näet luoda Länsi-Saharan kansaan kansainvälisen oikeuden subjektina kohdistuvia oikeudellisia velvoitteita, vaikka sillä muutetaan kyseisen kansan oikeusasemaa unionin oikeudessa siihen itsemääräämisoikeuteen nähden, joka sillä on kyseisen alueen osalta.

158 Toisesta edellytyksestä on todettava, ettei riidanalaisessa sopimuksessa määrätä selvästikään sellaisesta edusta Länsi-Saharan kansalle, jolla on tämän tuomion 153 kohdassa mainitut ominaispiirteet, kuten muun muassa komission unionin tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin unionin tuomioistuimessa pidetyssä istunnossa antamista vastauksista ilmenee.

159 Kuten unionin yleinen tuomioistuin totesi perustellusti valituksenalaisen tuomion 318 ja 319 kohdassa, riidanalaisen sopimuksen tarkoituksena ei etenkään ole myöntää oikeuksia Länsi-Saharan kansalle kyseisen sopimuksen kannalta kolmantena osapuolena. Unionin Länsi-Saharasta peräisin oleville tuotteille riidanalaisen sopimuksen nojalla myöntämät tullietuudet saa nimenomaan Marokon kuningaskunta kyseisen sopimuksen osapuolena. Komissio on lisäksi selittänyt unionin tuomioistuimessa pidetyssä istunnossa, että kyseisen sopimuksen vaikutuksesta Länsi-Saharasta peräisin olevat tuotteet sisällytetään assosiaatiosopimuksen soveltamisalaan ja ne asetetaan tullietuuksien osalta yhdenvertaiseen asemaan marokkolaisten tuotteiden sekä sellaisten Algeriasta ja Mauritaniasta peräisin olevien tuotteiden kanssa, joihin myös sovelletaan tullietuuksia.

160 Tästä seuraa, ettei Länsi-Saharan kansan voida olettaa antaneen suostumustaan riidanalaisen sopimuksen soveltamiseen Länsi-Saharan alueeseen.

161 On täsmennettävä, ettei tämän tuomion 152–155 kohdan mukaisesti oletetun suostumuksen mahdollisuutta voida kyseenalaistaa sillä, että itsehallintoa vailla olevia alueita koskevassa Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan 73 artiklassa viitataan näiden alueiden ”väestöön” ja ”asukkaisiin” ja määritellään ”pyhäksi luottamustehtäväksi” velvollisuus edistää kaikin mahdollisin tavoin heidän hyvinvointiaan, ja se kattaa siis Länsi-Saharan tapauksessa tämän alueen ”väestöstä” osan, joka ei kuulu Länsi-Saharan ”kansaan”. Tämän tuomion 31 kohdassa mainitussa Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselmassa 2703 (2023) pidetään tältä osin olennaisen tärkeänä, että neuvotteluissa päästään eteenpäin, jotta Länsi-Saharan asukkaiden elämänlaatu paranee kaikilla aloilla. Jos sopimuksen on tarkoitus hyödyttää tulevaisuudessa Länsi-Saharan kansaa tämän tuomion 153 kohdassa esitettyjen vaatimusten mukaisesti, se mahdollisuus, että kyseinen sopimus hyödyttää yleisesti myös kyseisen alueen asukkaita, ei estäisi kuitenkaan toteamasta, että kyseisen kansan oletetaan antaneen suostumuksensa.

162 Kun lisäksi otetaan huomioon tämän tuomion 145 kohdassa esitetty toteamus, jonka mukaan komission ja EUH:n järjestämät kuulemiset eivät olleet omiaan osoittamaan kyseisen väestön tällaista suostumusta, unionin yleisen tuomioistuimen valituksenalaisen tuomion 391 kohdassa tekemä päätelmä, jonka mukaan riidanalaisen päätöksen antaessaan yhtäältä neuvosto ei ollut ottanut riittävällä tavalla huomioon kaikkia Länsi-Saharan tilanteeseen liittyviä merkityksellisiä seikkoja ja toisaalta neuvosto ja komissio olivat katsoneet virheellisesti, ettei kyseisen alueen nykytilanteessa ollut mahdollista varmistua, että Länsi-Saharan väestö on antanut suostumuksensa riidanalaiseen sopimukseen, on katsottava perustelluksi.

163 Asiassa C-779/21 P esitetty neljäs valitusperuste ja asiassa C-799/21 P esitetty neljäs valitusperuste on näin ollen hylättävä perusteettomina.

Asiassa C-779/21 P esitetty viides valitusperuste ja asiassa C-799/21 P esitetty kolmas valitusperuste, jotka perustuvat oikeudellisiin virheisiin siltä osin kuin on kyse mahdollisuudesta vedota kansainväliseen oikeuteen

Asianosaisten lausumat

164 Komissio moittii viidennessä valitusperusteessaan ja neuvosto kolmannessa valitusperusteessaan unionin yleistä tuomioistuinta siitä, että tämä teki oikeudellisia virheitä siltä osin kuin kyse on mahdollisuudesta vedota kansainvälisen oikeuden sääntöihin sellaisen päätöksen pätevyyttä koskevan kanteen yhteydessä, jolla unioni tekee kansainvälisen sopimuksen. Nämä valitusperusteet koskevat valituksenalaista tuomiota siltä osin kuin unionin yleinen tuomioistuin katsoi sen 297 kohdassa, että Front Polisario saattoi vedota itsemääräämisoikeuden periaatteeseen ja sopimusten suhteellisen vaikutuksen periaatteeseen ja että unionin yleiselle tuomioistuimelle esitetty kolmas kanneperuste ei siis ollut tehoton.

165 Kyseiset toimielimet muistuttavat muun muassa oikeuskäytännöstä, jonka mukaan yksityinen voi vedota kansainvälisen tapaoikeuden periaatteisiin, jotta unionin tuomioistuin tutkii unionin toimen pätevyyden, vain, jos kyseiset periaatteet voivat kyseenalaistaa unionin toimivallan antaa toimi ja jos kyseessä oleva toimi voi vaikuttaa oikeuksiin, joita yksityisellä on unionin oikeuden nojalla, tai synnyttää unionin oikeuden mukaisia velvollisuuksia (ks. vastaavasti tuomio 21.12.2011, Air Transport Association of America ym., C-366/10, EU:C:2011:864, 107 kohta).

166 Neuvosto korostaa myös, että jos kansainvälisen oikeuden sääntöihin voidaan vedota, unionin tuomioistuimen valvonta rajoittuu 21.12.2011 annetun tuomion Air Transport Association of America ym. (C-366/10, EU:C:2011:864, 107 kohta) mukaan joka tapauksessa sen tarkastamiseen, ovatko toimielimet tehneet ilmeisiä arviointivirheitä niiden edellytysten osalta, joilla näitä sääntöjä sovelletaan. Esillä olevassa tapauksessa itsemääräämisoikeuden ja sopimusten suhteellisen vaikutuksen periaatteet eivät voi kyseenalaistaa unionin toimivaltaa, koska unionin tuomioistuin on jo implisiittisesti todennut, että kansainvälisessä oikeudessa ei suljeta pois sitä, että sopimus voi pääsäännöstä poiketen sitoa jotakin valtiota jonkin toisen alueen osalta, minkä unionin yleinen tuomioistuin on neuvoston mukaan nimenomaisesti vahvistanut hylätessään kanneperusteen, jonka mukaan neuvostolla ei ollut toimivaltaa tehdä riidanalaista sopimusta. Sopimusten suhteellinen vaikutus ei missään tapauksessa koske sopimuksen pätevyyttä vaan se koskee mahdollisuutta vedota siihen.

167 Ranskan tasavalta toteaa tältä osin, että vaikka sopimusten suhteellisen vaikutuksen periaatteeseen voitaisiin vedota ja tätä periaatetta olisi loukattu esillä olevassa tapauksessa, tällainen loukkaaminen ei johda riidanalaisen päätöksen pätemättömyyteen, koska kyseisen periaatteen mukaan asianomaisen sopimuksen pätevyyden edellytyksenä ei ole kolmannen osapuolen suostumus.

168 Front Polisario kiistää tämän argumentaation.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

169 Unionin yleinen tuomioistuin huomautti valituksenalaisen tuomion 284 kohdassa, että unionin tuomioistuin on katsonut 21.12.2011 antamansa tuomion Air Transport Association of America ym. (C-366/10, EU:C:2011:864) 107 kohdassa, että yksityinen voi vedota kyseisen tuomion 103 kohdassa mainittuihin kansainvälisen tapaoikeuden periaatteisiin, jotta unionin tuomioistuin tutkisi unionin toimen pätevyyden, ainoastaan siltä osin kuin yhtäältä kyseiset periaatteet voivat kyseenalaistaa unionin toimivallan antaa kyseinen toimi ja toisaalta kyseessä oleva toimi voi vaikuttaa oikeuksiin, jotka yksityisellä on unionin oikeuden nojalla, tai synnyttää yksityiselle unionin oikeuden mukaisia velvollisuuksia. Unionin yleinen tuomioistuin totesi, että tämän viimeksi mainitun tuomion taustalla olleessa asiassa oli kyse periaatteesta, jonka mukaan jokaisella valtiolla on täydellinen ja yksinomainen suvereniteetti oman alueensa yläpuolella olevaan ilmatilaan, periaatteesta, jonka mukaan yksikään valtio ei voi pätevin perustein esittää minkään aavan meren osan kuuluvan suvereniteettinsa piiriin, ja periaatteesta, joka takaa vapauden lentää aavan meren yläpuolella.

170 Se totesi valituksenalaisen tuomion 276 kohdassa muun muassa, että siltä osin kuin on kyse mahdollisuudesta vedota kansainvälisen oikeuden periaatteisiin, joita unionin tuomioistuin on tulkinnut, ja erityisesti itsemääräämisoikeuden periaatteeseen ja sopimusten suhteellisen vaikutuksen periaatteeseen, ensinnäkin unionin tuomioistuimilla on toimivalta arvioida, soveltuuko kansainvälisen sopimuksen tekemistä koskeva päätös yhteen muun muassa kansainvälisen oikeuden sääntöjen kanssa, koska unionin on käytettävä toimivaltaansa noudattamalla kyseisiä sääntöjä, jotka sitovat unionia perussopimusten nojalla. Se muistutti tämän jälkeen valituksenalaisen tuomion 279 kohdassa, että unionin tuomioistuin on todennut 21.12.2016 antamansa tuomion neuvosto v. Front Polisario (C-104/16 P, EU:C:2016:973) 88 ja 89 kohdassa, että ”itsemääräämisoikeutta on pidettävä oikeutena, johon voidaan vedota erga omnes, sekä yhtenä kansainvälisen oikeuden olennaisena periaatteena ja että tämä periaate on täten osa niitä kansainvälisen oikeuden sääntöjä, joita sovelletaan unionin ja Marokon kuningaskunnan välisissä suhteissa ja jotka unionin tuomioistuinten on otettava huomioon”.

171 Se päätteli valituksenalaisen tuomion 291 kohdassa, että ”nyt käsiteltävässä asiassa sitä, voiko kantaja vedota itsemääräämisoikeuden periaatteeseen ja sopimusten suhteellisen vaikutuksen periaatteeseen, ei voida ratkaista 21.12.2011 annetun tuomion Air Transport Association of America ym. (C-366/10, EU:C:2011:864) 107–109 kohdassa esitettyjen toteamusten perusteella, koska nämä toteamukset perustuivat käsiteltävänä olleen asian sellaisten erityisten olosuhteiden arviointiin, jotka koskivat niiden kansainvälisen oikeuden periaatteiden luonnetta, joihin asiassa oli vedottu, asiassa riidanalaisen toimen luonnetta ja kyseisen tuomion pääasian kantajien oikeusasemaa, eivätkä kyseiset olosuhteet ole rinnastettavissa tämän asian erityisiin olosuhteisiin”. Unionin yleisen tuomioistuimen mukaan oli erityisesti niin, että ”käsiteltävässä asiassa mahdollisuutta vedota edellä mainittuihin periaatteisiin ei voida rajata tilanteeseen, jossa riitautetaan unionin toimivalta antaa riidanalainen päätös, koska yhtäältä [Front Polisario] vetoaa selkeisiin, täsmällisiin ja ehdottomiin velvoitteisiin, joita unionin on noudatettava kyseisen päätöksen antamisen yhteydessä, ja koska toisaalta kyseisiin periaatteisiin vetoamisella pyritään turvaamaan sopimuksen kannalta kolmannen oikeussubjektin oikeuksia, joihin kyseisten velvoitteiden rikkominen voi vaikuttaa”.

172 Tähän päättelyyn ei sisälly oikeudellisia virheitä.

173 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan näet unionin on käytettävä toimivaltaansa noudattamalla kokonaisuudessaan kansainvälistä oikeutta, johon kuuluvat yleisen kansainvälisen oikeuden ja kansainvälisen tapaoikeuden säännöt ja periaatteet sekä unionia sitovien kansainvälisten sopimusten määräykset (ks. vastaavasti tuomio 27.2.2018, Western Sahara Campaign UK, C-266/16, EU:C:2018:118, 47 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

174 Tästä seuraa, että unionin tuomioistuimella on kumoamiskanteen yhteydessä toimivalta arvioida, onko unionin tekemä kansainvälinen sopimus yhteensoveltuva niiden kansainvälisen oikeuden sääntöjen kanssa, jotka perussopimusten mukaan sitovat unionia. Pätevyyden valvonta, jota unionin tuomioistuin voi joutua harjoittamaan sellaisen toimen osalta, jolla unioni on tehnyt tällaisen kansainvälisen sopimuksen, voi koskea kyseisen toimen laillisuutta kyseessä olevan kansainvälisen sopimuksen sisällönkin perusteella (ks. vastaavasti tuomio 27.2.2018, Western Sahara Campaign UK, C-266/16, EU:C:2018:118, 48–51 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

175 Unionin yleinen tuomioistuin saattoi siten perustellusti katsoa, että riidanalaisen päätöksen pätevyyden valvonnan yhteydessä oli mahdollista vedota itsemääräämisoikeuden periaatteeseen ja sopimusten suhteellisen vaikutuksen periaatteeseen.

176 Komission ja neuvoston argumentti, jonka mukaan 21.12.2011 annetun tuomion Air Transport Association of America ym. (C-366/10, EU:C:2011:864) nojalla on pääteltävä, ettei näihin periaatteisiin voida vedota riidanalaisen päätöksen pätevyyden valvonnan yhteydessä, ei siis voi menestyä.

177 Siitä neuvoston esittämästä väitteestä, jonka mukaan unionin tuomioistuinten harjoittaman valvonnan, joka kohdistuu unionin toimen yhteensoveltuvuuteen tällaisten kansainvälisen oikeuden sääntöjen kanssa, on koskettava vain ilmeisiä arviointivirheitä, on todettava, että se on pääosin päällekkäinen sen neljänsien valitusperusteiden yhteydessä esitetyn väitteen kanssa, jonka mukaan unionin yleinen tuomioistuin ei ole ottanut huomioon sitä harkintavaltaa, joka neuvostolla on ulkosuhteiden alalla. Se on näin ollen hylättävä samoista syistä, jotka on esitetty tämän tuomion 134 kohdassa.

178 Asiassa C-779/21 P esitetty viides valitusperuste ja asiassa C-799/21 P esitetty kolmas valitusperuste on siis hylättävä perusteettomina.

179 Koska yhtäkään komission ja neuvoston valitustensa tueksi asioissa C-779/21 P ja C-799/21 P esittämistä valitusperusteista ei ole hyväksytty, valitukset on hylättävä kokonaisuudessaan.

Neuvoston ja komission toissijaisesti esittämät vaatimukset

Asianosaisten lausumat

180 Toissijaisesti neuvosto korostaa, että jos riidanalainen päätös kumotaan, unionin ulkoiselle toiminnalle saattaa aiheutua vakavia kielteisiä seurauksia ja niiden kansainvälisten sitoumusten, jotka se on antanut ja jotka sitovat toimielimiä ja jäsenvaltioita, oikeusvarmuus saattaa vaarantua, ja katsoo, että jos unionin tuomioistuin hylkää valituksenalaisesta tuomiosta tehdyn valituksen, on tarpeen, että se määrää, että kyseisen päätöksen vaikutukset pidetään voimassa 12 kuukauden ajan.

181 Komissio puolestaan katsoo, että riidanalaisen päätöksen vaikutukset olisi toivottavaa pitää voimassa puolentoista vuoden ajan, jos unionin tuomioistuin päättelee, että kyseisen päätöksen kumoaminen on perusteltua muista kuin valituksenalaisessa tuomiossa mainituista syistä, ja jos unionin tuomioistuimen toteamusten perusteella on mahdollista päätellä, että on realistisesti mahdollista, että Marokon kuningaskunnan kanssa voidaan kuitenkin tehdä Länsi-Saharan kattava sopimus, jotta voidaan aloittaa tarvittavat neuvottelut tällaisen sopimuksen allekirjoittamista ja tekemistä koskevien neuvoston päätösten antamiseksi.

182 Front Polisario vastustaa näitä vaatimuksia.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

183 SEUT 264 artiklan toisen kohdan nojalla unionin tuomioistuin voi tarpeellisiksi katsomissaan tapauksissa todeta, miltä osin kumotun toimen vaikutuksia on pidettävä pysyvinä.

184 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee tältä osin, että oikeusvarmuuteen liittyvistä syistä tällaisen toimen vaikutukset voidaan pysyttää erityisesti silloin, kun sen kumoamisen välittömät vaikutukset aiheuttaisivat vakavia kielteisiä seurauksia asianomaisille osapuolille (tuomio 1.3.2022, komissio v. neuvosto (Sopimus Korean tasavallan kanssa), C-275/20, EU:C:2022:142, 54 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

185 Esillä olevassa tapauksessa riidanalaisen päätöksen kumoaminen ilman, että sen vaikutuksia pidettäisiin voimassa tietyn ajan osalta, voisi aiheuttaa vakavia kielteisiä seurauksia unionin ulkoiselle toiminnalle ja vaarantaa unionin tekemien kansainvälisten sitoumusten, jotka sitovat toimielimiä ja jäsenvaltioita, oikeusvarmuuden. Riidanalaisen päätöksen tarkoituksena oli näet riidanalaisen sopimuksen hyväksyminen unionin puolesta, ja kyseinen sopimus tuli voimaan 19.7.2019.

186 Riidanalaisen päätöksen vaikutukset on siis oikeusvarmuuteen liittyvistä syistä pidettävä voimassa 12 kuukauden ajan tämän tuomion julistamispäivästä lukien.

Oikeudenkäyntikulut

187 Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 184 artiklan 2 kohdan mukaan on niin, että jos valitus on perusteeton, unionin tuomioistuin tekee ratkaisun oikeudenkäyntikuluista.

188 Kyseisen työjärjestyksen 138 artiklan 1 kohdan, jota sovelletaan valituksen käsittelyyn työjärjestyksen 184 artiklan 1 kohdan nojalla, mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut.

189 Koska Front Polisario on vaatinut esillä olevassa tapauksessa neuvoston ja komission velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut ja koska viimeksi mainitut ovat hävinneet asian, ne on velvoitettava vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan ja korvaamaan Front Polisariolle nyt käsiteltävistä valituksista aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

190 Työjärjestyksen 140 artiklan 1 kohdassa, jota myös sovelletaan työjärjestyksen 184 artiklan 1 kohdan nojalla valituksen käsittelyyn, määrätään, että jäsenvaltiot ja toimielimet, jotka ovat asiassa väliintulijoina, vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.

191 Esillä olevassa tapauksessa väliintulijoina muutoksenhakuasteessa asiassa C-799/21 olleet Belgian kuningaskunta, Unkari, Portugalin tasavalta ja Slovakian tasavalta, väliintulijana muutoksenhakuasteessa asioissa C-779/21 ja C-799/21 ollut Espanjan kuningaskunta ja väliintulijana ensimmäisessä oikeusasteessa ollut Ranskan tasavalta vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.

192 Työjärjestyksen 140 artiklan 3 kohdassa, jota myös sovelletaan työjärjestyksen 184 artiklan 1 kohdan nojalla valituksen käsittelyyn, määrätään, että unionin tuomioistuin voi määrätä, että muu väliintulija kuin jäsenvaltio tai toimielin vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.

193 Esillä olevassa tapauksessa on määrättävä, että Comader vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asiat seuraavasti:

1) Valitukset hylätään.

2) Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Marokon kuningaskunnan välistä assosiointia koskevan Euro–Välimeri-sopimuksen pöytäkirjojen N:o 1 ja N:o 4 muuttamisesta Euroopan unionin ja Marokon kuningaskunnan välillä kirjeenvaihtona tehdyn sopimuksen tekemisestä 28.1.2019 annetun neuvoston päätöksen (EU) 2019/217 vaikutukset pidetään voimassa 12 kuukauden ajan tämän tuomion julistamispäivästä lukien.

3) Euroopan komissio ja Euroopan unionin neuvosto vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan, ja ne velvoitetaan korvaamaan Front populaire pour la libération de la Saguia-el-Hamra et du Rio de orolle (Front Polisario) nyt käsiteltävistä valituksista aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

4) Belgian kuningaskunta, Espanjan kuningaskunta, Unkari, Portugalin tasavalta, Slovakian tasavalta, Ranskan tasavalta ja Confédération marocaine de l'agriculture et du développement rural (Comader) vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Allekirjoitukset